TAÜHFD, 2026; 8(1): 582-631
Araştırma Makalesi
Forschungsartikel

Makale Başvuru Tarihi: 09.04.2026
Makale Kabul Tarihi: 18.06.2026
DOI: 10.59933/tauhfd.1982815

Ekonomik Bir Suç Olarak Dolandırıcılık: Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu ve Nitelikli Halleri

Betrug als Wirtschaftsdelikt: Der Straftatbestand des Betrugs und seine erschwerenden Formen im türkischen Strafrecht

Dr. Gürkan Gündüz*

ÖZ

Güncel toplumsal ve ekonomik dinamikler, geleneksel malvarlığı suçlarının yapısal bir dönüşüm geçirmesine ve bilhassa dolandırıcılık suçunun işlenme sıklığında ivmeli bir artış yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bu niceliksel artış, devletin bireylerin irade özgürlüğünü ve malvarlığı değerlerini himaye etme yönündeki pozitif yükümlülüğünü (status positivus) etkin bir biçimde yerine getirmesini dogmatik bir zorunluluk haline getirmektedir. Bu çalışmanın temel gayesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 157. ve 158. maddelerinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun temel şeklini ve eylemin haksızlık muhtevasını artıran nitelikli hallerini, ceza genel hukuku prensipleri ve güncel Yargıtay içtihatları ekseninde bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektir. İnceleme kapsamında öncelikle suçun maddi unsuru olan "hile" kavramı mercek altına alınmış; dezavantajlı konumdaki mağdurların uğradığı hak kayıplarının "cezasızlık" (impunity) olgusuyla neticelenmesini önlemek maksadıyla, tipikliğin vücut bulması bakımından basit hilenin dahi yeterli kabul edilmesi gerektiği savunulmuştur. Akabinde, kanunda sınırlı (tahdidi) olarak sayılan dini inanç ve duyguların istismarı, mağdurun içinde bulunduğu zor şartların veya algılama yeteneğindeki zayıflığın araç kılınması, kamu idaresi ile finansal kurumların işlevsel bir enstrüman olarak kullanılması yahut doğrudan zarara uğratılması gibi cezayı ağırlaştıran nedenler

* Doktor,(drgurkangunduz@gmail.com), ORCID:0000-0002-3067-6576.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

arasındaki ince hukuki sınırlar detaylıca analiz edilmiştir. Bu bağlamda, irade yokluğu ile irade zayıflığı ayrımı üzerinden dolandırıcılık ve hırsızlık suçlarının kesişim noktaları ile sigorta suiistimallerinde icra hareketlerinin başlangıcına (teşebbüs aşamasına) dair vasıflandırma sorunları irdelenmiştir. Sonuç itibarıyla, modern iletişim teknolojilerinin entegre edildiği yeni nesil ekonomik suiistimal biçimlerinin ve piramit sistemler gibi nev'i şahsına münhasır (sui generis) ihlallerin mevcut dar kanuni kalıplara zorlanmasının yarattığı dogmatik handikaplar vurgulanmış; gelecekteki hukuk (de lege ferenda) perspektifiyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesine tam uyum sağlayacak müstakil suç tiplerinin ihdas edilmesine yönelik yapısal reform önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Dolandırıcılık, Ekonomik Suçlar, Hile, Kamu Güvenliği, Nitelikli Dolandırıcılık, Suç ve Kolluk, Türk Ceza Kanunu m. 158*

Fraud as an Economic Crime: The Crime of Fraud and Its Aggravated Forms in Turkish Criminal Law

ABSTRACT

Current social and economic dynamics have paved the way for a structural transformation in traditional property crimes and, in particular, for a rapid increase in the frequency of fraud offenses. This quantitative increase makes it a dogmatic necessity for the state to effectively fulfill its positive obligation (status positivus) to protect individuals' freedom of will and property values. The primary objective of this study is to evaluate the basic form of the crime of fraud, as regulated in Articles 157 and 158 of the Turkish Penal Code No. 5237, and the aggravating circumstances that enhance the unjust nature of the act, through a comprehensive approach centered on general principles of criminal law and current Supreme Court precedents. Within the scope of this analysis, the concept of "deception" —the constitutive material element of the crime—is first examined; it is argued that even simple deception must be deemed sufficient for the crime to be established, with the aim of preventing the loss of rights suffered by victims in vulnerable

positions from resulting in "impunity." Subsequently, the fine legal distinctions between aggravating factors—such as the exploitation of religious beliefs and sentiments listed exhaustively in the law, the use of the victim's difficult circumstances or impaired cognitive capacity as a tool, the functional exploitation of public administration and financial institutions, or the direct infliction of harm—were analyzed in detail. In this context, the intersection of fraud and theft offenses through the distinction between absence of intent and weakness of intent, as well as classification issues regarding the initiation of execution acts (the attempt stage) in insurance fraud, have been examined. Consequently, the dogmatic shortcomings arising from forcing new-generation economic fraud schemes—which integrate modern communication technologies—and sui generis violations, such as pyramid schemes, into existing narrow legal frameworks have been highlighted; and, from a future law (de lege ferenda) perspective, structural reform proposals have been presented for the establishment of distinct criminal offenses that fully comply with the principle of legality in criminal law.

Keywords: *Article 158 of the Turkish Penal Code, Aggravated Fraud, Crime and Policing, Deception, Economic Crimes, Fraud, Public Security*

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca mülkiyet kavramı ve malvarlığı değerleri, toplumsal düzenin ve hukuki himayenin en temel yapıtaşlarından birini teşkil etmiştir. Geleneksel suç tipleri incelendiğinde, malvarlığına yönelik ihlallerin tarihsel süreçte çoğunlukla cebir, tehdit veya gizlilik unsurları barındıran hırsızlık ve yağma gibi kaba güce dayalı fiillerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak modern çağda ekonomik ilişkilerin karmaşıklaşması, ticari hayatın soyut bir güven mekanizması üzerine inşa edilmesi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler, suçun morfolojisini de köklü bir biçimde değiştirmiştir. Kaba gücün yerini entelektüel kurnazlığın, fiziksel müdahalenin yerini ise psikolojik manipülasyonun aldığı bu yeni suç ekosisteminde, "dolandırıcılık" fiili en yaygın ve tahripkâr ekonomik suç tiplerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Ceza hukuku dogmatiği perspektifinden yaklaşıldığında dolandırıcılık; failin hileli davranışlarla bir kimseyi aldatması, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya bir başkasına haksız bir menfaat sağlaması şeklinde tanımlanmaktadır[1].

Dolandırıcılığın özünde Roma Hukuku'nun *bona fides* (objektif iyi niyet ve dürüstlük) kuralının ceza hukuku bağlamında ihlalini barındıran bu suç tipi, kendine özgü (sui generis) bir karaktere sahiptir. Zira dolandırıcılıkta fail, mağdurun malvarlığına doğrudan ve fiziki bir müdahalede bulunmamakta; aksine, icra ettiği hileli hareketlerle iradesini sakatladığı mağdurun, kendi malvarlığı aleyhine bizzat tasarrufta bulunmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle dolandırıcılık, salt bir "malvarlığına karşı suç" olmanın ötesinde, bireyin irade özgürlüğünü, karar alma mekanizmasını ve toplumsal itimat duygusunu hedef alan çok boyutlu bir ihlaldir.

Güncel toplumsal dinamikler karşısında dolandırıcılık, bireylerin en sık karşılaştığı malvarlığına yönelik suçlardan biri haline gelmiştir. Bu suç tipinin yaygınlığı, devletin bireylerin hak ve özgürlüklerini korumaya yönelik pozitif yükümlülüğünün (*status positivus*) etkin bir şekilde yerine getirilmesi zorunluluğunu daha kritik bir zemine taşımaktadır. Suçun maddi unsuru olan "hile" kavramının uygulamada zaman zaman dar yorumlanması, özellikle teknolojik gelişmelere entegre edilen yeni nesil dolandırıcılık yöntemleri karşısında yetersiz kalabilmektedir. Tecrübesizliği, içinde bulunduğu zor şartlar veya kişisel durumu nedeniyle dezavantajlı konumda bulunan mağdurların uğradığı hak kayıplarının, dar yorumlar neticesinde "cezasızlık" (*impunity*) olgusuyla sonuçlanması, ceza adalet sistemine duyulan güveni zedeleyici niteliktedir. Öte yandan, kitlesel boyut kazanan ve giderek örgütlü bir nitelik arz eden dolandırıcılık eylemleri, salt bireysel malvarlıklarını değil, toplumsal işlem güvenliğini ve nihayetinde kamu güvenliğini de tehdit eden bir olgu hâline gelmekte; bu durum, kolluk

---

[1] Mahmut Eren, *Türk Ceza Kanunu'nda Dolandırıcılık Suçu ve Nitelikli Halleri*, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2023, s. 12.

birimlerinin önleyici ve adli faaliyetleri ile ceza muhakemesi süjelerinin eşgüdümlü çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu yasa koyucusu, dolandırıcılık suçunu 157. maddede temel şekliyle düzenlerken; 158. maddede suçun haksızlık muhtevasını ve failin kastındaki yoğunluğu artıran spesifik durumları "nitelikli haller" olarak tahdidi biçimde saymıştır. Dini inanç ve duyguların istismarından kamu kurumlarının araç kılınmasına, serbest meslek mensuplarının mesleki itimadı sarsmasından banka ve bilişim sistemlerinin kullanılmasına kadar uzanan bu geniş yelpaze, kanun koyucunun kurumsal güveni ve toplumsal hassasiyetleri ne denli güçlü bir koruma kalkanı altına almak istediğinin açık bir göstergesidir. Ancak kanun metninde yer alan bu zengin tipiklik unsurları, uygulamada zaman zaman hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve irtikâp gibi diğer suç tipleriyle sınır ihlallerine ve vasıflandırma hatalarına (hukuki tavsif sorunlarına) yol açmaktadır.

Bu çalışmanın temel gayesi; ekonomik bir suç olarak dolandırıcılığın Türk Ceza Kanunu sistematiğindeki yerini, suçun unsurlarını ve bilhassa adı geçen kanunun 158.maddesinde düzenlenen nitelikli hallerini içtihatlar ve doktriner tartışmalar ışığında bütüncül bir yaklaşımla incelemektir. İncelememiz kapsamında, "basit hile- nitelikli hile" ayrımı, irade yokluğu ile irade zayıflığı arasındaki ince dogmatik sınırlar, kamu kurumları ve bankaların işlevsel araç olarak kullanılması ile sigorta suiistimalleri gibi özellik arz eden durumlar detaylı bir analize tabi tutulacaktır. Ayrıca, Yargıtay'ın güncel içtihatları referans alınarak uygulamada karşılaşılan sorunlar irdelenecek ve piramit sistemler gibi modern ekonomik suç tipleri karşısında kanun koyucunun olması gereken hukuk (*de lege ferenda*) bağlamında atması gereken adımlara ilişkin çözüm önerileri sunulacaktır.

Dolandırıcılık Suçu ve Türleri

Geçmişten günümüze toplumsal dinamikler ışığında, bireylerin en sık maruz kaldığı suç olgularının başında dolandırıcılık gelmektedir[2]. Bu suç tipi, uygulamada sıkça karşılaşılan ve öğretide önemine dikkat

---

[2] Asena Kamer Usluadam, "Geçmişten Günümüze Serserilik (Suçu)", *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi* 12/2 (2024), s. 182.

çekilen bir nitelik taşımaktadır[3]. Bu durum, devletin bireylerin hak ve özgürlüklerini korumaya yönelik pozitif yükümlülüğünün (*status positivus*) etkin şekilde yerine getirilmesi zorunluluğunu daha kritik bir zemine taşımaktadır. Bu bağlamda, dolandırıcılık suçunun temel maddi unsuru olan 'hile' kavramına ilişkin hukuki ve uygulamadaki sorunların derinlikli bir analize tabi tutulması zorunludur. Hile unsurundan kaynaklanan temel uyuşmazlık alanlarının gerek yüksek mahkeme kararları gerekse gelecekteki yasa önerileri aracılığıyla çözüme kavuşturulması mümkündür. Söz konusu çözüm önerileri kapsamında öncelikle, suçun oluşumu (tipiklik) bakımından 'basit hilenin' varlığının yeterli kabul edilmesi gerekmektedir. Bu öğreti (doktrin) temelli yaklaşım sayesinde, tecrübesizliği veya kişisel durumu nedeniyle dezavantajlı konumda bulunan mağdurların uğradığı hak kayıplarının cezasızlık (*impunity*) olgusuyla sonuçlanmasının önüne geçilebilecektir. İkinci aşamada ise, bu suçun ihmali hareketle de işlenebileceği hususunun, suçta ve cezada kanunilik ilkesi çerçevesinde açık bir yasal düzenleme ile netleştirilmesi gerekmektedir[4]. Zira dolandırıcılık suçunun yasal tanımında yer alan tipiklik unsurlarının, bu fiillerin bünyesinde barındırdığı suiistimal hallerini bütünüyle kapsayamadığı ve mevcut öğreti (doktrin) tartışmalarının giderilmesinde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu tür özel hileli davranışların dolandırıcılık suçunun dar kalıplarına zorlanması yerine, eylemin kendine has doğasına uygun müstakil düzenlemelerin yapılması, ceza hukukunun belirlilik ve kıyas yasağı ilkeleriyle de tam bir uyum içinde olacaktır.

Yapılan açıklamalar ışığında, ekonomik suçlar sınıflandırmasında yer alan dolandırıcılık suçunun kavramsal içeriğinin netleştirilmesi zorunludur. Hukuk öğretisine göre dolandırıcılık; dürüstlük kuralına aykırı hareketlerle kişinin aldatılması ve bu yolla kendi malvarlığını zarara uğratacak bir işlem yapmaya ikna

---

3 Devrim Aydın, "Dolandırıcılık Suçu", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/2 (2021), s. 651-652.

4 Volkan Maviş, "Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1/Özel Sayı (2015), s. 597.

edilmesidir[5]. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 157. maddesinin gerekçesinde de suçun yasal sınırları; 'hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisinin veya başkasının yararına bir fayda sağlaması' şeklinde belirlenmiştir. Hukuk tarihi açısından incelendiğinde, iradeyi sakatlayan eylemleri engellemeye yönelik kuralların kökenlerinin Roma Hukuku'na kadar uzandığı görülmektedir. Bununla birlikte, Roma Hukuku sistematiğinde *'crimen falsum'* terimiyle kavramsallaştırılan dolandırıcılık fiilleri bağımsız bir suç tipi olarak değil; modern ceza hukukundaki dolandırıcılığın yanı sıra sahtecilik, yalan beyan ve yalan yere yemin gibi failin hileli ve dürüstlük dışı yöntemlere başvurduğu birçok ihlali kapsayan bir üst kavram (çatı kavram) olarak uygulanmıştır[6]. Dolandırıcılık fiillerinin ayrı ve bağımsız bir suç olarak malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlenmesi 19. yüzyılda olmuştur.

Türk hukuku bakımından dolandırıcılık, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da malvarlığına karşı suçlar arasında, 503. maddede "bir kimseyi kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yapma" biçiminde düzenlenmişti. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ise suçun temel şeklini (m. 157) ve nitelikli hâllerini (m. 158) ayrı ayrı sistematize etmiş; bilişim sistemleri, banka ve kredi kurumları ile sigortacılık gibi modern ekonomik ve teknolojik araçlarla işlenen görünümleri nitelikli hâl kapsamına almıştır. Çalışmanın başlığında ifade edilen "geleneksel ihlallerden modern ekonomik suçlara" geçiş de esasen dolandırıcılığın bu modern görünümlerinin yasal sistematiğe dâhil edilmesini yansıtmaktadır.

Ceza hukuku öğretisi çerçevesinde analiz edildiğinde dolandırıcılık; başkasına ait malvarlığı değerlerini edinme amacıyla hareket eden failin, bu hedefe yönelik işlevsel bir araç olarak hileye başvurduğu bir suç tipidir. Bu süreçte fail, gerçekleştirdiği hileli davranışlar dizisi sonucunda, yanıltılan muhatabın veya bir üçüncü kişinin zararına, kendisinin ya da bir başkasının yararına haksız bir

---

5 Mahmut Koca/İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 736-742.

6 Aydın, s. 652.

ekonomik menfaat temin etmektedir. Söz konusu suç yapısında fail; mağduru hileli eylemlerle aldatarak, onun veya bir başkasının malvarlığında bir azalmaya sebebiyet vermekte ve kurulan bu nedensellik bağı çerçevesinde, kendisi veya üçüncü bir kişi lehine hukuka aykırı bir maddi kazanç sağlamaktadır[7].

Hile unsurunun niteliği bağlamında öğretide ve uygulamada tartışılan temel mesele, suçun oluşumu için her türlü aldatıcı davranışın (basit hile) yeterli olup olmadığı; yoksa mağduru aldatmaya elverişli, belli bir yoğunluğa ulaşmış davranışların mı (nitelikli hilenin mi) arandığıdır. Yargıtay'ın yerleşik kabulüne göre hile nitelikli bir yalandır; yalanın belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olması, sergileniş biçimiyle mağdurun denetleme olanağını ortadan kaldıracak nitelik taşıması gerekir; bu nedenle basit bir yalan, tek başına hileli hareket olarak kabul edilmez[8]. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 157. maddesi ise yalnızca "hileli davranışlar" ifadesine yer vermiş, hilenin niteliğine ilişkin açık bir ölçüt öngörmemiştir; bu durum, kanun lafzı ile yerleşik içtihat arasında bir gerilim yaratmaktadır. Kanaatimizce, mağdurun tecrübesizliğinden veya dezavantajlı konumundan yararlanılan hâllerde nitelikli hile ölçütünün katı biçimde uygulanması, korunması gereken mağdurların cezasızlıkla karşılaşmasına yol açabilmektedir; bu sebeple tipiklik bakımından basit hilenin varlığının yeterli sayılması daha isabetli olacaktır.

Konuya açıklamak getirmek amacıyla dolandırıcılık yöntemlerinin neler olduğu ve bunların hangilerinin dolandırıcılık suçunun cezasını arttıran nitelikli haller olduğu aşağıda başlıklar altında sıralanmıştır.

a) Dini İnanç ve Duyguların İstismarı Suretiyle Dolandırıcılık

Dinsel inanışların dolandırıcılık suçunda bir araç olarak kullanılması, yalnızca modern döneme özgü siyasal veya toplumsal bir olgu değildir. Din, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren toplumsal

---

7 Behiye Eker Kazancı/İlker Zeyrek, "TCK'da Dolandırıcılık Suçu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan) 21/Özel Sayı (2019), s. 518.

8 Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2017/335, K. 2018/524, T. 13.11.2018.

yaşamın ve davranış modellerinin şekillenmesinde temel belirleyici unsurlardan biri olmuştur. İnanç sistemleri genel olarak bireylere ideal bir yaşam projeksiyonu sunmakta, belirli ahlaki normlar çerçevesinde toplumsal düzeni tesis etmeyi amaçlamakta ve çeşitli vaatlerle bireylerin motivasyon kaynaklarını yönlendirmektedir. Doktriner açıdan bakıldığında, tezahür biçimleri ve ritüelleri farklılık gösterse de din olgusu, özünde insanın etik değerler ile hukuka aykırı eğilimler arasındaki çatışmasına dayanan bir toplumsal kontrol mekanizması işlevi görmektedir[9]. Ancak zamanla dinin bazı insanlar tarafından kullanıldığı ve insanların dini duygularının kullanılarak aldatıldıkları da bilinen bir gerçektir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 157. maddesinde dolandırıcılık suçunun temel şekli; *"hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir"* hükmüyle tanzim edilmiştir. Yasa koyucu, suçun basit şeklinin yanı sıra, toplumsal değerlerin istismar edilmesini önlemek amacıyla nitelikli halleri de düzenleme altına almıştır. Bu bağlamda, aynı Kanun'un 158. maddesinin 1.fıkrasının a bendi uyarınca; suçun 'dini inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle' işlenmesi, fiilin haksızlık içeriğini artıran bir nitelikli hal olarak öngörülmüş ve daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır[10].

Yukarıda izah edildiği üzere, Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde düzenlenen bu ağırlaştırıcı nedenin temel rasyosu[11], bireylerin manevi değerlerinin ve inanç sistemlerinin birer aldatma aracı olarak istismar edilmesinin önüne geçilmesidir. Zira kişilerin dinsel aidiyetleri hasebiyle belirli olguların varlığına veya

---

9 Mesut Şöhret, "Siyasal Terörizm ve Dinin Araçsallaştırılması", *Karadeniz Araştırmaları* 18/71 (2021), s. 515.

10 Mustafa Atalan, "Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 161 (2022), s. 25-26.

11 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin gerekçesi. Anılan gerekçede, bu nitelikli halde dinin bir aldatma aracı olarak kullanılmasının esas alındığı vurgulanmaktadır.

olayların gerçekleşeceğine dair ikna eşikleri daha düşük olabilmektedir. Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için mağdurun yöneldiği inancın, genel kabul görmüş veya yaygın bir din olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Aynı şekilde, mağdurun sığındığı inanç unsurunun, ilgili dinin teolojik dogmalarıyla tam bir uyum içinde bulunması ya da objektif bir gözlemci (ortalama insan) açısından akıl ve mantık kurallarıyla bağdaşması da şart değildir. Dolayısıyla, toplumun geneli veya ilgili dinin diğer mensupları için inandırıcılık vasfı taşımayan bir kurgu, somut olayın özellikleri ve mağdurun sübjektif durumu ışığında aldatıcı bir niteliğe bürünebilir[12].

Türkiye'de yaygın bir uygulama alanı bulduğu müşahede edilen; ilgili dinlerin teolojik sistematiğinde yer alıp almadığına bakılmaksızın, 'metafizik güçlere atıf yapılması', 'muska tanzimi' veya 'büyü bozma' gibi yöntemlerin aldatma aracı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Söz konusu fiillerde failin, mağdurun içinde bulunduğu manevi boşluk veya çaresizlik halinden istifade ederek, ona yönelik doğaüstü bir müdahalede bulunabileceği yönünde hileli bir kurgu oluşturduğu görülmektedir. Bu tür 'batıl inanç' temelli uygulamalar, öğretide ve yargı kararlarında, mağdurun dini duygu ve inançlarının istismarı kapsamında değerlendirilmekte; fiilin dinsel bir dogma ile örtüşmemesi, onun nitelikli dolandırıcılık teşkil etmesine engel teşkil etmemektedir[13].

Yargıtay'ın kararlarında dinsel inanç ve duyguların istismarı şu şekilde anlaşılır: "*Uygulamada yerleşmiş kabule göre; dinin, bir topluluğun sahip olduğu kutsal kitap, peygamber ve yaratıcı kavramlarını da içinde bulunduran inanç sistemi ve bu sisteme bağlı olarak yerine getirmeye çalıştığı ahlaki kurallar bütününü ifade ettiği, dini inancın, belirli bir dine sahip olup dine inanan kişinin duyguları olduğu, bir insanın dini inanç ve duyguları ile doğup büyüdüğü, terbiyesini aldığı ailesi, çevresi ve içinde bulunduğu toplum arasında çok sıkı bir ilişki bulunduğu, bu nitelikli unsurun gerçekleşebilmesi ve suçun oluşabilmesi için, dini kurallara bağlı olanların önem verdiği değerler, dini inanç ve duyguların aldatma aracı olarak kötüye kullanılması ve bu suretle*

---

12 Aydın, s. 678-679.

13 Muska düzenleme, "büyü bozma" ve definede gizli altının açığa çıkarılması gibi yöntemlerle dini inanç ve duyguların istismarına ilişkin olarak bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2011/11738, K. 2012/32041, T. 19.03.2012.

gerçekleştirilen hile ile haksız bir yarar da sağlanması gerektiği açıklanmıştır"[14]. Bu bakımdan muskacılık, büyücülük, üfürükçülük, cami yaptırma bahanesi ile para toplanması gibi faaliyetlerle kişilerin dolandırılması bu nitelikli hali oluşturmaktadır.

b) Kişinin İçinde Bulunduğu Tehlikeli Durum veya Zor Şartlardan Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi

Dolandırıcılık, birden fazla hukukî değeri koruyan bir suçtur; failin hileli davranışlarıyla yalnızca mağdurun malvarlığı değil, irade özgürlüğü de ihlal edilmektedir[15]. Kanun koyucu, mağdurun içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanılarak bu irade serbestisinin sakatlanmasını, fiilin haksızlık içeriğini artıran bir neden olarak öngörmüştür.

Söz konusu nitelikli unsurun tatbik edilebilmesi ve failin bu kapsamda sorumlu tutulabilmesi için; mağdurun içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartların yarattığı psikolojik eşikten istifade edilmesi ve mağdurun bu özel vaziyet hasebiyle faile duyduğu güvenin suiistimal edilerek zarara uğratılması zorunludur. Somutlaştırmak gerekirse; doğal afet bölgesinde, afetten zarar görenlere yardım faaliyetinde bulunacağı vaadiyle hareket ederek mağdurlardan maddi kaynak temin eden failin eylemi, suçun bu nitelikli hali kapsamında değerlendirilecektir. Ayrıca, somut olayın özelliklerine göre, dolandırıcılık suçunun birden fazla nitelikli halinin aynı fiil bünyesinde içtima etmesi (birlikte gerçekleşmesi) de mümkündür[16].

Failin, doğal afet mahalline giderek afetten zarar gören mağdurlara yönelik; birikimlerini daha yüksek faiz oranlarıyla değerlendirebileceği veya hukuki süreçler sonunda daha fazla tazminat elde edebilecekleri yönünde asılsız vaatlerde bulunması, suçun nitelikli

---

[14] Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2011/11738, K. 2012/32041, T. 19.03.2012. Aynı yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Eker Kazancı/Zeyrek, s. 546.

[15] Berrin Akbulut, "Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 30/4 (2022), s. 2268-2269.

[16] Ahmet Mertcan Develi, *Dolandırıcılık Suçunun Bir İşleniş Şekli Olarak Piramitsel Dolandırıcılık Suçu*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, s. 108.

hali bakımından tipik bir örnek teşkil etmektedir. Bu senaryoda fail, mağdurun içinde bulunduğu tehlikeli durumun ve yaşadığı ağır travmanın (zor şartların) yarattığı savunmasızlık halinden ve muhakeme yeteneği üzerindeki baskıdan kasten istifade etmektedir. Dolayısıyla, mağdurun yaşadığı bu olağanüstü güçlüklerin birer aldatma aracı olarak kullanılması ve bu suretle mağdurun malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunmaya sevk edilmesi durumunda, Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde düzenlenen "kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanılması" suretiyle nitelikli dolandırıcılık suçu tekemmül etmiş sayılacaktır.

Yukarıda izah edilen durum bağlamında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya şartlardan yararlanmayı ağırlaştırıcı sebeplerden saymıştır. Konuyla ilgili olarak 158. maddenin (b) bendine ilişkin madde gerekçesinde şu açıklamaya yer verilmiştir: "*Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlar, başkalarının güven duymaya en fazla ihtiyaç duydukları anlardır. Kişinin örneğin doğal bir afete veya trafik kazasına maruz kalmasından ya da hastalığı yüzünden içine düştüğü çaresizlikten yararlanılarak aldatılması daha kolaydır. Bu nedenle, birinci fıkranın (b) bendinde, dolandırıcılık suçunu kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle işlenmesi, bu suçun temel şekline göre daha ağır ceza ile cezalandırılmayı gerektiren bir durum olarak kabul edilmiştir*"[17]. Failin, mağdurun maruz kaldığı ağır koşullardan veya içine düştüğü çaresizlik halinden istifade ederek haksız menfaat temin etmesi, bu eylemi nitelikli hale dönüştürür[18]. Söz konusu ağırlaştırıcı unsurların somut olayda bulunmaması durumunda ise fiil, suçun temel şekli (basit dolandırıcılık) kapsamında vasıflandırılır.

---

[17] 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin gerekçesi (b bendi).

[18] Beyza Melek Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 58-59.

c) Kişinin Algılama Yeteneğinin Zayıflığından Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık

Algılama yeteneği; bireyin dış dünyayı anlama, kavrama ve eylemlerinin hukuki anlam ile sonuçlarını ayırt edebilme kabiliyetini ifade etmektedir[19]. Kişilerin bu yeteneklerinin zayıfladığı dönemlerde, hileli davranışlara karşı savunma mekanizmalarının aşılması ve aldatılmaları çok daha kolaylaşmaktadır. Failin, mağdurun bu bilişsel zayıflığından bilerek yararlanması, sıradan bir aldatma fiiline oranla daha ağır bir haksızlık içeriği taşıdığından; yasa koyucu bu durumu dolandırıcılık suçunun nitelikli bir hali olarak düzenlemiştir. Bireyin dış dünyayı ve olayları kendi bilinciyle özümseyebilme kapasitesi olarak tanımlanan algılama yeteneği; yalnızca biyolojik bir süreç olmayıp, kişinin içinde bulunduğu kültürel kodlar ve sosyal çevreyle de etkileşim içinde gelişim göstermektedir[20]. Çalışmamızda savunulan temel görüşe göre; dolandırıcılık suçunda anılan nitelikli halin vücut bulabilmesi için, hileli eyleme maruz kalan mağdurun algılama yeteneğinin, eylemin icra edildiği an itibarıyla fiilen zayıflamış olması tipikliğin zorunlu bir gereğidir.

Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; hileli eylemlere maruz kalan mağdurun, zayıflamış dahi olsa asgari düzeyde bir algılama ve değerlendirme kapasitesine sahip bulunması tipikliğin zorunlu bir koşuludur[21]. Mağdurun anlama ve değerlendirme yeteneğindeki eksiklik, çeşitli fiziksel yahut ruhsal nedenlerden beslenebilir. Bu yetersizlik durumu; yaş küçüklüğü, zihinsel rahatsızlıklar, ileri yaş veya bedensel engeller gibi kalıcı bir yapıya sahip

---

[19] Kavram, kusur yeteneğine (TCK m. 32) ilişkin ölçütlerden hareketle belirlenmektedir. Bkz. Aydın, s. 680.

[20] Osman Erdoğu, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019, s. 42.

[21] Öykü Irmak/Sıtkı Yıldız, "2011-2019 Yılları Arası Türkiye'de Organize ve Nitelikli Dolandırıcılık Suçlarının Ekonomi ve Aile Kurumları Açısından Değerlendirilmesi", *International Academic Social Resources Journal* 6/23 (2021), s. 385.

olabileceği gibi, alkol veya uyarıcı madde kullanımına bağlı geçici bir etkiden de doğabilir. Yargı mercilerinin, mağdurun algı kapasitesinin düzeyi hakkında herhangi bir şüpheye düşmesi durumunda; maddi gerçeğin aydınlatılabilmesi için mutlaka tıbbi bir uzman görüşüne (bilirkişi raporuna) başvurulması emredici bir usul kuralıdır. Öte yandan, ceza hukukunun temel prensiplerinden olan 'eşzamanlılık' ilkesi uyarınca; mağdurun algılama düzeyindeki eksiklik tespit edilirken, failin aldatıcı hareketleri gerçekleştirdiği andaki somut durum temel alınmak zorundadır. Ayrıca, mağdurun kendi özgür iradesiyle alkol tüketerek bu zayıflık haline bizzat yol açmış olması; failin eylemindeki haksızlık boyutunu ortadan kaldırmadığı gibi, suçun oluşumunu da engellemez[22]. Buna karşın, failin mağdurun algılama ve irade yeteneğini ilaç, uyuşturucu veya uyutucu madde vermek suretiyle bütünüyle ortadan kaldırması ve bu etkisizleştirme hali neticesinde mağduru malvarlığı üzerinde aleyhine bir tasarrufta bulunmaya mecbur bırakması durumunda, eylemin hukuki vasfı değişmektedir. Ceza hukuku suç teorisi ve yerleşik içtihatlar ışığında; kişinin direncinin bu tür maddeler vasıtasıyla kırılarak malının teslimine zorlanması veya malının alınması, basit bir irade sakatlığını (yanıltmayı) aşan ve iradeyi tamamen yok eden bir boyuta ulaştığından, fiilin dolandırıcılık suçunu değil; yağma suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir[23].

Önceki açıklamalarda da vurgulandığı üzere, mağdurun algılama yeteneğindeki zayıflık, dolandırıcılık suçunun Türk Ceza Kanunu m. 158/1-c hükmünde düzenlenen nitelikli halini oluşturmaktadır[24]. Bu noktada, dolandırıcılık suçunun tipiklik unsurunun gerçekleşebilmesi için, mağdurun asgari düzeyde dahi olsa

---

22 Aydın, s. 680-681.

23 Mağdurun herhangi bir vasıta ile kendisini bilemeyecek ve savunamayacak hâle getirilmesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 148. maddesinin 3. fıkrası uyarınca yağma suçunda cebir (varsayılan/mefruz cebir) sayılır. Bu nedenle mağdura uyuşturucu veya uyutucu madde verilerek direncinin kırılması suretiyle malının alınması, Yargıtay'ın yerleşik uygulamasında yağma suçu olarak nitelendirilmektedir.

24 Mert Gözübüyük, "Yargıtay Kararları Işığında Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14/2 (2024), s. 1314-1315.

aldatıldığını idrak edebilecek bir algılama ve değerlendirme kapasitesine sahip olması zorunludur. Öte yandan, mağdur algılama yeteneğinden bütünüyle yoksun bulunuyorsa ve kendisine yöneltilen eylemi hiçbir şekilde kavrayabilecek bir iradi altyapıya sahip değilse, dolandırıcılık suçu tekemmül etmeyecektir. Zira bu gibi durumlarda, failin hileli davranışlarıyla etkilenebilecek veya yönlendirilebilecek hukuken geçerli bir iradeden söz etmek mümkün değildir.

Benzer şekilde, bu durumdaki mağdurun, fail veya üçüncü bir kişi lehine malvarlıksal bir tasarrufta bulunmasını sağlayacak hukuken geçerli bir iradesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, yaş küçüklüğü veya ağır akıl hastalığı gibi nedenlerle ayırt etme gücünden bütünüyle yoksun olan kişilere karşı hileli davranışlar sergilenerek haksız menfaat temin yanıltılabilecek bir irade değil, iradenin mutlak yokluğu söz konusudur. Bu ihtimalde, somut olayın özelliklerine göre eylemin hukuki vasfı hırsızlık suçu kapsamında değerlendirilmelidir. Nitekim Yargıtay'ın istikrar kazanmış içtihatları da eyleminin hukuki anlam ve sonuçlarını idrak etme kapasitesi bulunmayan kişilere karşı dolandırıcılık suçunun işlenemeyeceğini ve malın, zilyedin geçerli rızası olmaksızın alınması söz konusu olduğundan, bu tür fiillerin hırsızlık suçunu oluşturacağını açıkça vurgulamaktadır[25].

d) Kamu ve Meslek Kuruluşlarının, Siyasi Parti, Vakıf veya Derneklerin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık

İdare hukuku öğretisinde Gözler ve Kaplan tarafından yapılan tanıma göre, dolandırıcılık suçunda araç olarak kullanılabilen kamu kurumları; bir kamu idaresi tarafından kurulan, onun idari vesayet denetimine tabi olan, belli bir özerkliğe sahip ve belirli uzmanlık

[25] Bu yönde bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 07.02.2006 tarih ve E. 2005/11-129, K. 2006/13 sayılı kararı. Kararda, mağdurun tam akıl hastası olması ve kendisine yapılanın anlam ve sonuçlarını kavrayabilecek bir iradeye sahip bulunmaması hâlinde aldatmadan söz edilemeyeceği, bu nedenle eylemin dolandırıcılık değil hırsızlık suçunu oluşturacağı kabul edilmiştir.

alanlarında faaliyet gösteren kamu tüzel kişileridir[26]. Buna karşılık öğretideki bir diğer yaklaşım, kamu kurumunu organik (teşkilat) ölçütünden çok işlevsel (fonksiyonel) ölçütle ele almakta; onu, belirli bir veya birden fazla kamu hizmetini yürütmekle görevlendirilen ve bu hizmeti kişileştiren (hizmet yönünden yerinden yönetim) tüzel kişilik olarak nitelendirmektedir[27]. Kamu tüzel kişiliğine sahip olma ile idari ve mali özerklik, kamu kurumu statüsünün en karakteristik (belirleyici) unsurları olarak kabul edilmektedir. Yapısal özellikleri itibarıyla mal topluluğu (tesis) şeklinde örgütlenen bu kurumlar; doğrudan kanunla yahut kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak tesis edilen idari işlemler marifetiyle kurulmakta ve teşkilatlandırılmaktadır[28]. Hakkında bu şekilde bilgi verilen kamu kurumları, bazen adları kullanılmak suretiyle dolandırıcılık malzemesi olarak kullanılabilmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde düzenlenen nitelikli hâl, dolandırıcılık suçunun; kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesidir. Bu nitelikli hâlin cezayı ağırlaştırmasının temelinde, anılan kurum ve kuruluşların toplumda sahip olduğu güven ve itibarın fail tarafından bir aldatma aracı olarak istismar edilmesi yatar. Burada korunan menfaat, doğrudan ilgili

---

26 Kemal Gözler/Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, 16. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2015, s. 227.

27 İşlevsel yaklaşıma göre kamu kurumu, belirli bir kamu hizmetinin müstakil bir tüzel kişilik altında örgütlenmesini, yani kamu hizmetinin kişileştirilmesini ifade eder; bu kurumlar, kendilerini kuran idarenin vesayet denetimi altında kendi organlarınca yönetilen hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Organik yaklaşım tüzel kişilik ve özerklik gibi yapısal ölçütleri öne çıkarırken, işlevsel yaklaşım kurumu yürüttüğü hizmet ekseninde tanımlaması bakımından ondan ayrılır. Bu yaklaşım için bkz. Serkan Ağar, "Kamu Kurumları (Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 65 (2006), s. 277 vd.

28 Bu tanım için bkz. Gözler/Kaplan, s. 227. Aynı yöndeki tanımı benimseyen Uğur Arslan, "Kamu Kurum ve Kuruluşları Zararına Dolandırıcılık Suçu (TCK m. 158/1-e)", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (2023), s. 111.

kurumun malvarlığı değil; bu kuruluşlara duyulan toplumsal güvendir. Nitekim suçun mağduru kural olarak söz konusu kurum değil, kuruma duyduğu güven sömürülerek hataya düşürülen üçüncü kişidir; nitelikli hâlin oluşması için araç kılınan kurumun herhangi bir zarara uğraması da aranmaz. Failin, gerçek bir kurumun adını, unvanını, sıfatını veya kurumsal kimliğini kullanarak mağdurda bu kurumla muhatap olduğu ya da onun güvencesi altında işlem yaptığı izlenimini yaratması, nitelikli hâlin tipik görünüm biçimidir[29]. Bu nitelikli hâle ilişkin yaptırım, anılan kanun maddesinde gösterilmiştir.

İncelenen bu nitelikli hâlin oluşabilmesi için, yasa hükmünde açıkça sayılan kurum ve tüzel kişilerin hukuken ve fiilen mevcut olması; ayrıca bu yapıların, hileli hareketlerin icrasında bir aldatma aracı olarak kullanılması gerekir. Bu nedenle failin, gerçekte var olmayan (fiktif) bir vakıf ya da dernek kurgusu üzerinden mağduru aldatması hâlinde - ortada gerçek anlamda araç kılınan mevcut bir kurum bulunmadığından- kural olarak bu nitelikli hâl değil, suçun temel şekli söz konusu olur. Yasa koyucunun 'araç olarak kullanma' ibaresiyle kastettiği temel husus ise; failin, anılan kurum ve kuruluşların adını, unvanını, sıfatını yahut kurumsal kimliğini kullanarak mağdurda bu kuruluşlarla muhatap olduğu veya onların güvencesi altında işlem yaptığı yönünde gerçeğe aykırı bir kanı uyandırması ve böylece kuruma duyulan güveni aldatmanın temeli hâline getirmesidir[30]. Bu hususlar da nitelikli hâlin uygulama alanını belirleyen unsurlardandır.

---

[29] Bu nitelikli hâlin esası, sayılan kurum ve kuruluşlara duyulan toplumsal güvenin fail tarafından bir aldatma aracı olarak istismar edilmesidir. Suçun oluşması için araç kılınan kurumun bizzat zarara uğraması aranmaz; mağdur kural olarak kurum değil, kuruma duyduğu güven sömürülerek hataya düşürülen üçüncü kişidir. Öğretide, kurumun yalnızca adının ya da unvanının kullanılmasının yeterli sayılıp sayılmayacağı tartışmalıdır: bir görüşe göre ad/unvan kullanımı yeterli iken, diğer bir görüşe göre kuruma ait maddi varlıkların (belge, kıyafet, araç vb.) da hileye konu edilmesi gerekir. Bkz. Koca/Üzülmez, s. 736-742.

[30] Esra Yırtımcı, *Dolandırıcılık Suçu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 52.

Sonuç itibarıyla, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinde düzenlenen cezayı ağırlaştıran nitelikli halin temel rasyosu; kamu idaresinin malvarlığı değerlerinin dolandırıcılık eylemlerine karşı korunmasıdır. Ceza hukuku teorisi gereği tüzel kişilerin 'aldatılabilme' yeteneği fiilen ve hukuken bulunmadığından, bu bent kapsamında hileli davranışlara maruz kalarak hataya düşürülen (aldatılan) süjenin, ilgili kurum adına irade açıklayan bir gerçek kişi olması zorunludur. Suçtan zarar gören tüzel kişiliğin kamu kurumu vasfını taşıyıp taşımadığı ise idare hukuku mevzuatı ve organik bağ kriterleri çerçevesinde tespit edilmelidir. Öte yandan, bu nitelikli hal ile (d) bendinde düzenlenen 'kamu kurumlarının araç olarak kullanılması' hali arasındaki dogmatik sınırın özenle çizilmesi gerekmektedir. (d) bendinin tatbiki için hileye vasıta kılınan idarenin zarara uğraması şart aranmazken; (e) bendindeki suç tipinin oluşabilmesi için failin aldatıcı eylemlerinde kurumu bir araç olarak kullanıp kullanmadığına bakılmaksızın, haksız fiil neticesinde doğrudan doğruya ilgili kamu kurum veya kuruluşunun malvarlığında (maddi yönden) bir eksilmenin meydana gelmesi suçun maddi unsuru bakımından zorunludur[31].

e) Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına İşlenmesi Suretiyle Dolandırıcılık

Türk Ceza Kanunu'nun 158 Maddesinin 1. fıkrasının e bendi uyarınca dolandırıcılık suçunun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına sebebiyet verecek şekilde icra edilmesi, fiilin haksızlık içeriğini önemli ölçüde artıran bir nitelikli haldir. Zira bu durumda fail, yalnızca bir gerçek kişinin malvarlığına tecavüz etmekle kalmamakta, aynı zamanda kamunun ortak ekonomik değerlerini ve devlet mekanizmasına duyulan toplumsal güveni de ihlal etmektedir. Bu nedenle yasa koyucu, suçun bu şekilde işlenmesini basit dolandırıcılığa nazaran çok daha ağır bir yaptırıma bağlayarak kamusal kaynakların korunmasını öncelikli bir ceza siyaseti haline getirmiştir[32]. Ceza hukuku uygulamasında kamu

---

[31] Aydın, s. 682.

[32] Özlem Alkan, "Dolandırıcılık Suçunun Kişinin Kendisini Polis, Hâkim veya Savcı Olarak Tanıtması Suretiyle İşlenmesi", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28/48 (2023), s. 193.

kurum ve kuruluşları kavramı; genel, katma ve özel bütçeli idareleri, belediyeleri ve bu idarelere bağlı olarak faaliyet gösteren döner sermayeli işletmeleri, kamu iktisadi teşekkül ve teşebbüsleri ile özel kanunlarla tesis edilen diğer devlet teşekküllerini kapsamaktadır. Bu geniş yelpazedeki kurumların ortak paydası, kamusal bir otorite tarafından kurulmuş olmaları ve toplumsal bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik kamu hizmeti ifa etmeleridir. Dolayısıyla, bahsi geçen bu kurumsal yapıların malvarlığı değerlerine yönelik gerçekleştirilen hileli tasarruflar, suçun nitelikli halinin konusunu oluşturacak ve kamusal kaynakların korunması ilkesi gereği ağırlaştırılmış yaptırımın uygulanmasını gerekli kılacaktır.

Kamu kurumu; belirli bir veya birkaç kamu hizmetini yahut faaliyetini yürütmekle görevlendirilmiş, tüzel kişiliğe sahip idari teşkilatlanma birimidir. Öğretide bir görüş; hileli davranışlarla hataya düşürülen (aldatılan) kamu görevlisini suçun 'mağduru', malvarlığı eksilen kamu kurumunu ise 'suçtan zarar göreni' olarak tasnif etmektedir. Ancak ceza hukuku dogmatiği açısından, malvarlığı değerleri ihlal edilen kamu tüzel kişiliğinin de suçun mağduru olarak kabul edilmesi hukuken daha isabetli bir yaklaşım teşkil edecektir. Nitekim kamu kaynaklarının hileli yöntemlerle haksız ve hukuka aykırı şekilde eksiltilmesi; toplumun ortak kullanımına sunulan değerlerin tahribine yol açmakta, bu durumun yarattığı kolektif zarar henüz anne rahmine düşen cenin de dâhil olmak üzere toplumun tamamına sirayet etmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, kamu kurumuna yönelik dolandırıcılık eylemleri yalnızca kurumsal bir kayıp değil, toplumsal adaleti ve kamu vicdanını zedeleyen çok boyutlu bir ihlal niteliği taşımaktadır[33].

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1.fıkrasının e bendinde düzenlenen nitelikli halin temel rasyosu; dolandırıcılık eylemleriyle kamu kurum ve kuruluşlarının malvarlığı değerlerinde meydana gelebilecek eksilmelerin önüne

---

[33] Raif Bıkmaz, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2023, s. 207-208.

geçilmesidir. Ceza hukuku teorisi uyarınca tüzel kişilerin bizzat aldatılması mümkün olmadığından, bu bent kapsamında hileli davranışlara maruz bırakılarak iradesi sakatlanan süjenin, ilgili kurum adına tasarrufta bulunmaya yetkili bir gerçek kişi olması zorunludur. Zarara uğrayan tüzel kişiliğin 'kamu kurumu' vasfını haiz olup olmadığı ise, idare hukuku mevzuatı ve organik bağ kriterleri çerçevesinde saptanmalıdır. Öte yandan, (e) bendindeki bu düzenleme ile (d) bendinde yer alan 'kamu kurumlarının araç olarak kullanılması' hali arasındaki dogmatik farkın altı çizilmelidir. (d) bendinin tatbiki için hileye vasıta kılınan kurumun mutlaka zarara uğraması şartı aranmazken; (e) bendinde, failin aldatıcı eylemlerinde kurumu bir araç olarak kullanıp kullanmadığına bakılmaksızın, doğrudan doğruya ilgili kamu kurum veya kuruluşunun malvarlığında bir azalmanın meydana gelmesi tipikliğin gerçekleşmesi için yeterli ve gerekli görülmüştür[34]. Dolayısıyla, söz konusu nitelikli halin vücut bulabilmesi için, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun malvarlığında somut ve maddi bir eksilmenin meydana gelmesi zorunludur. Bu bağlamda; sahte belgeler tanzim edilerek Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan haksız yere yaşlılık veya malullük aylığı bağlanmasının sağlanması ya da Kredi ve Yurtlar Kurumu'na yanıltıcı beyanlarla müracaat edilerek haksız eğitim bursu temin edilmesi, bu bent kapsamında değerlendirilecek tipik uygulama örnekleridir[35]. Bu gibi senaryolarda fail, kamusal kaynakların tahsisindeki idari denetim mekanizmalarını hileli davranışlarla devre dışı bırakmakta ve doğrudan kamu bütçesi üzerinde bir ekonomik kayba sebebiyet vermektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının hukuki mahiyetleri gereği bizzat aldatılabilme kabiliyetleri bulunmadığından; hileli eylemlerin muhatabı, bu kurumların malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunma yetkisini haiz

---

34 Aydın, s. 682.

35 Bu yöndeki uygulama örnekleri için bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2013/6338, K. 2014/21921 (vefat eden engelli yakınına bağlanan aylığın, ölüm bildirilmeyerek tahsil edilmeye devam edilmesinin TCK m. 158/1-e kapsamında nitelikli dolandırıcılık sayıldığı). Sahte belge düzenlenerek kurumdan fazla ödeme alınmasına ilişkin olarak ayrıca bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2014/50, K. 2014/6867.

olan gerçek kişilerdir[36]. Bu tür eylemlerde 'mağdur' hilenin yöneltildiği yetkili kişi iken, 'suçtan zarar gören' ise malvarlığında eksilme meydana gelen kamu tüzel kişiliğidir. Bir kurumun kamusal nitelik taşıyıp taşımadığı, ilgili idari mevzuat ve teşkilat yapısı dikkate alınarak saptanmalıdır. Örneklendirmek gerekirse; bir okul müdürünün fiilen derse girmediği halde tahakkuk ettirdiği ek ders ücretini tahsil etmesi yahut bir şahsın gerçek bir çalışma ilişkisi bulunmaksızın kendisini çeşitli iş yerlerinde sigortalı göstererek Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan emekli aylığı bağlatması, kamu kurumu zararına gerçekleştirilen nitelikli dolandırıcılık suçunun tipik görünümleridir[37]. Aynı şekilde, yasal şartları taşımadığı halde kendisini muhtaçlık hali içinde göstererek veya bir başkasına ait sağlık karnesi/kimlik bilgilerini kullanmak suretiyle kamu sağlık hizmetlerinden yararlanan kişinin eylemi, kamu kurum ve kuruluşlarını zarara uğratmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Bu senaryoda fail; kamu idaresince sunulan sağlık hizmetlerinin tahsisindeki denetim mekanizmalarını hileli davranışlarla yanıltmakta ve sunulan tedavi, muayene veya ilaç giderlerinin kamu bütçesinden haksız yere karşılanmasına sebebiyet vererek doğrudan bir malvarlığı zararına yol açmaktadır. Dolayısıyla, kamusal bir hakkın haksız tesisi veya kullanımı amacıyla gerçekleştirilen bu tür manipülasyonlar, Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendindeki nitelikli halin tipik bir görünümünü teşkil etmektedir[38].

---

36 Arslan, Kamu Kurum ve Kuruluşları Zararına Dolandırıcılık, s. 111.

37 Nisa Özcan, *Dolandırıcılık Suçu*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012, s. 82. Yargıtay uygulamasında bu tür eylemlerin nitelikli dolandırıcılık oluşturabilmesi, failin kurumun denetim imkânını ortadan kaldıracak nitelikte bir hilesinin ve kurumun malvarlığında gerçek bir kamu zararının bulunmasına bağlıdır; ek ders ücretine ilişkin bir olayda, okulda nesnel bir kontrol mekanizmasının bulunmaması ve kurum zararının kesin biçimde ispatlanamaması nedeniyle suçun unsurlarının oluşmadığına karar verilmiştir. Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/14341, K. 2023/2363.

38 Yargıtay, kişinin esasen ücretsiz yararlanma hakkı bulunduğu bir sağlık hizmetinden yararlanması hâlinde kamu zararı doğmayacağından suçun oluşmadığına karar vermektedir; örneğin muhtaçlığı tespit edilen kişi ya da

f) Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık

Çağımızda dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte, dolandırıcılık eylemlerinin ağırlıklı olarak bilişim ağları vasıtasıyla icra edildiği yadsınamaz bir gerçektir. Ancak, bu sanal mecralar üzerinden gerçekleştirilen fiillerin ceza yargılamasında sübuta (ispata) ulaşmak oldukça güçtür. Zira faillerin, adli takibatı akamete uğratmak maksadıyla eylemin icrasında ilgisiz üçüncü şahısların finansal hesaplarını ve teknolojik altyapılarını enstrüman olarak kullanmaları, maddi gerçeğin tespitini ciddi ölçüde zorlaştırmaktadır[39]. Bu yöntem, günümüzde dolandırıcıların en sık olarak başvurdukları yöntemlerden birisidir.

Açıklanan hususlar çerçevesinde, dijitalleşme çağında suçun işlenmeden engellenmesi kadar failin kimliğinin tespit edilmesi de hayati bir önem arz etmektedir. Böylesine yüksek teknik altyapı gerektiren ihlallerin aydınlatılmasında klasik soruşturma metotlarının tatbik edilmesi, söz konusu fiillerle etkin mücadele ihtimalini bütünüyle ortadan kaldırmaktadır. Nitekim uygulamada, bilişim sistemlerinin vasıta kılınması suretiyle dolandırıcılık ile banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarının tipiklik şartları sıklıkla birbirine karışmaktadır. Fiziki kartın yahut salt kart verilerinin sanal ağlar üzerinden haksız menfaat temini amacıyla kullanıldığı vakıalarda eylemler girift bir hal almakta ve fiilin hukuki tavsifinde (doğru vasıflandırılmasında) ciddi tereddütler yaşanmaktadır[40]. Maddi vakıaya konu eylemin hukuki tavsifinin (vasıflandırmasının) isabetli bir biçimde

---

onsekiz yaşından küçük çocuğun sağlık giderleri bakımından durum böyledir. Bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2014/12176, K. 2014/14303; E. 2015/758, K. 2015/16277. Buna karşılık gerçek bir hile ile kamu zararının birlikte bulunduğu hâllerde suç oluşur. Hilenin, kurumun denetim imkânını ortadan kaldıracak yoğunlukta olması gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/29835, K. 2023/4061.

39 Yağmur Temiz Gül, "Güncel Yargı Kararları Işığında Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçuna İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *İzmir Barosu Dergisi* 90/2 (2025), s. 387.

40 Atalan, s. 25.

yapılması; hem kamu davasına bakmakla görevli yargı merciinin saptanması hem de isnat olunan fiilin sübut bulması neticesinde faile uygulanacak cezai yaptırımın tayini bakımından hayati bir ehemmiyet arz etmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının f bendinde dolandırıcılık suçunun, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bilişim sistemi, "bilgileri otomatik işleme tabi tutan sistem" şeklinde ifade edilmektedir. Bu açıdan, "gönderebilme", "alabilme", "toplayıp depolayabilme", "otomatik işlemlere tabi tutma ve "manyetik olma" niteliklerini haiz bir sistem, bilişim sistemi olarak kabul edilmektedir[41].

Yukarıda belirtilen suç kapsamında bilişim sistemi; bilgisayarlar, yazılımlar, banka ve kredi kartları, cep telefonları, elektronik imza, pos cihazlarını da içeren geniş bir alanda kabul edilmektedir[42]. Doktrinde; yalnızca önceden yüklendiği programa göre çalışan hesap makinesi, elektronik tartı veya takometre gibi cihazların, veri toplama ve işleme yetenekleri bulunmadığından dolayı bu ağırlaştırıcı nedenin sınırları dışında kaldığı kabul edilmektedir. Aynı zamanda hukuki görüşler, ilgili fıkranın uygulanabilmesi için bilişim sisteminin eylemde doğrudan araç olarak kullanılması ve fail ile mağdurun fiziksel ortamda yüz yüze gelmemesi gerektiğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, dolandırıcılığın bu türünün oluşabilmesi adına aldatıcı davranışların bizzat insanlara yöneltilmiş olması zorunludur. Doğrudan kişileri aldatmak yerine sistemlerin teknik boşluklarından faydalanarak haksız kazanç elde etmek, fiili dolandırıcılık kapsamından çıkararak Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde düzenlenen nitelikli hırsızlık veya 244. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan suç tiplerinden birine dönüştürecektir[43]. Failin, verileri otomatik biçimde

---

41 Zahit Yılmaz, "Dolandırıcılık Suçunun Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanılmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m. 158/1-g)", *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1 (2023), s. 614.

42 Muhammet Tunay, "Dolandırıcılık Girişimleri ve Dolandırıcılıktan Korunma Yöntemleri", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)* 11/2 (2024), s. 173-174.

43 Zahit Yılmaz, s. 615.

işleme kabiliyetine sahip manyetik veya elektronik altyapıları bir araç olarak kullanarak eylemini gerçekleştirmesi durumunda; fiilin, bilişim sistemlerinin araç kılındığı nitelikli dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Bilişim sisteminin araç olarak kullanılmasına ilişkin madde gerekçesine göre; "*Bilişim sistemlerinin ya da birer güven kurumu olan banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması, dolandırıcılık suçunun işlenmesi açısından önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Banka ve kredi kurumları açısından dikkat emesi gereken husus, bu kurumları temsilen, bu kurumlar adına hareket eden kişilerin başkalarını kolaylıkla aldatabilmeleridir*". Mağdurlara belirli bir kazanım vaat eden yahut herhangi bir ürünün piyasa değerinin çok altında pazarlandığını ileri süren asılsız mesajların, dijital platformlar üzerinden bağlantı (link) yoluyla iletilmesi; bilişim sistemlerinin aldatma vasıtası olarak kullanıldığı hallerin en karakteristik örneğini oluşturmaktadır.

Mağdurun söz konusu asılsız içeriğe itimat ederek bağlantıyı açması ve kendi iradesiyle finansal verilerini sisteme işleyerek malvarlığı üzerinde bir tasarrufta bulunması durumunda fail, Türk Ceza Kanunu m. 158/1-f uyarınca nitelikli dolandırıcılık hükümlerine tabi olacaktır. Zira aldatıcı hareketlerin yöneltilebileceği yegâne hedef gerçek kişilerdir. Buna paralel olarak, üçüncü bir şahsın elektronik posta adresine yetkisiz erişim sağlayıp onun kimliğine bürünerek yazıştığı kişileri yanıltan ve bu yolla haksız kazanç sağlayan fail de aynı ağırlaştırıcı neden çerçevesinde değerlendirilir. Sonuç itibarıyla, bu nitelikli halin uygulanabilmesi; teknolojik altyapıların bir aldatma vasıtası yapılmasına ve fail ile mağdurun fiziksel ortamda doğrudan temas kurmamış olmasına bağlıdır[44].

g) Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi Dolandırıcılık

Hukuk öğretisinde kitle iletişimi kavramı; basın, radyo, televizyon, sinema ve internet gibi kitle iletişim araçları vasıtasıyla icra

---

[44] Fulya Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 69/3 (2020), s. 1424.

edilen her türlü yayın faaliyetini kapsayacak şekilde tanımlanmaktadır[45]. Doktrinde kitle iletişim araçlarının etki kapasiteleri ve erişim güçleri bakımından tasnif edildiği, bu bağlamda internetin geleneksel mecralara kıyasla son derece üstün ve asimetrik bir etki gücüne sahip olduğu vurgulanmaktadır. Nitekim dijitalleşmenin ulaştığı mevcut aşamada; yalnızca bir web sitesi işletenlerin değil, salt elektronik posta veya sosyal medya platformları üzerinden etkileşim kuran birey ve kurumların dahi fiilen birer yayın organı vasfı kazandığı ve sınırsız bir kitleye anında ulaşabildiği kabul edilmektedir[46]. Gerçekten de bu veriler, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunun işlenmesi açısından oldukça önem arz eder.

Adli yargı uygulamasında, dolandırıcılık suçunun bilişim sistemlerinin araç kılınması suretiyle işlenmesi (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının f bendi ile basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının g bendi) nitelikli halleri arasındaki dogmatik sınırın çizilmesinde sıklıkla tereddütler yaşanmaktadır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, bu hukuki tavsif sorununu ele aldığı emsal içtihatlarında; e-ticaret platformlarına ve sanal ilan sitelerine (örneğin 'sahibinden.com' gibi) gerçeğe aykırı ilanlar verilmesi suretiyle gerçekleştirilen dolandırıcılık eylemlerinin, salt bir yayın faaliyeti değil, 'bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması' kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Çalışmamızda da Yüksek Mahkeme'nin bu nitelendirmesi isabetli bulunmuştur; zira söz konusu dijital ilan platformlarının veri tabanına dayalı interaktif mimarisi ve algoritmik işleyişi, tek yönlü bir kitle iletişim aracı olmaktan ziyade, tipik bir bilişim sisteminin karakteristik özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır[47]. Yine bu nitelikli halin oluşması için tarafların hiç yüz yüze buluşmaması gerekmektedir.

---

45 Kayıhan İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 23-25.

46 Zahit Yılmaz, s. 610.

47 Erdoğu, s. 54. Aynı yöndeki yargısal yaklaşım için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2018/19-587, K. 2021/61, T. 02.03.2021; anılan kararda "sahibinden.com" benzeri sanal ilan ve e-ticaret platformları üzerinden

Dolandırıcılık suçunun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle icra edilmesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının g bendinde ihdas edilen ve fiilin haksızlık muhtevasını (içeriğini) artıran nitelikli bir haldir. Doktrinde basın ve yayın araçları; enformasyon, düşünce yahut duyguları görsel, işitsel veya basılı formatlarda çoğaltmak suretiyle belirsiz (anonim) kitlelere ulaştırma işlevi gören teknik vasıtalar olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda fail; radyo gibi işitsel, gazete ve dergi gibi yazılı yahut televizyon gibi görsel-işitsel kitle iletişim enstrümanlarını hileli eylemlerinin icrasında kullanabilmektedir. Bununla birlikte, anılan nitelikli halin tatbik edilebilmesi salt bu vasıtaların sürece dahil edilmesine bağlanmamış; yasa koyucu tarafından, söz konusu kitle iletişim araçlarının suçun işlenmesini objektif olarak kolaylaştırması ve mağdur nezdindeki aldatıcılık (kandırıcılık) vasfını güçlendirmiş olması tipikliğin unsuru olarak zorunlu kılınmıştır[48].

Uygulamada karşılaşılan ve Yargıtay içtihatlarına da yansıyan tipik bir örnek üzerinden somutlaştırmak gerekirse; haksız menfaat temin etmek maksadıyla kupon biriktirme karşılığında televizyon yahut benzeri ekonomik değeri haiz eşyalar verileceğini yazılı basın (gazete) aracılığıyla taahhüt eden, ancak kampanya süresince gazete satış bedellerini fahiş oranda artıran ve vaat edilen eşyaların tedarikine yönelik hiçbir somut icrai işlemde (hazırlık hareketinde) bulunmayarak nihayetinde taahhüdünü yerine getirmeyen failin eylemi, doğrudan basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle

---

verilen gerçeğe aykırı ilanlarla işlenen dolandırıcılık eylemlerinin, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan (TCK m. 158/1-g) değil, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması (TCK m. 158/1-f) kapsamında nitelendirilmesi gerektiği benimsenmiştir. Daire uygulamasında da aynı ölçütün izlendiği kararlar için bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2017/9901, K. 2019/15168; Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/17211, K. 2024/11892 (internet ilan sitesi üzerinden işlenen eylemin -g- yerine -f- bendinde değerlendirilmesi gerektiği).

48 Çetin Yılmaz, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018, s. 73.

nitelikli dolandırıcılık (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının g bendinde suçuna vücut verecektir[49].

Dolandırıcılık suçunun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının g bendinde kapsamında; failin, süreli yayınlarda yer alan bir ilanı yahut asılsız bir haber metnini aldatma vasıtası olarak kullanarak hileli icra hareketlerini gerçekleştirmesi, bu nitelikli halin tipik görünümlerinden birini teşkil etmektedir[50]. Doktriner bir örnekle somutlaştırmak gerekirse; bir gazete idaresinin kupon biriktirme mukabilinde bilgisayar taahhüt ettiği bir promosyon kampanyasında, sürecin ilerleyen safhalarında süreli yayının satış bedelinin fail tarafından aşamalı ve fahiş oranlarda artırılması yahut vaat edilen eşyanın tedariki zımnında herhangi bir ticari sözleşmenin baştan itibaren hiç akdedilmemiş olması durumunda, kastın yoğunluğu da dikkate alınarak bu bentteki nitelikli halin varlığından söz edilebilecektir. Bununla birlikte, ceza hukuku dogmatiği uyarınca, basın araçlarında yer alan her ilanın veya haberin bizatihi bu cezayı ağırlaştıran sebebi (nitelikli hali) vücuda getireceği kabul edilemez; zira anılan bendin tatbiki için, medyanın yarattığı güven unsurunun failin hileli eylemine mutlak surette objektif bir 'kolaylık' sağlamış olması şartı aranmaktadır[51].

---

[49] Metinde verilen kupon-promosyon örneği, dolandırıcılığın basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesinin öğretideki klasik görünümüdür; bkz. Zahit Yılmaz, s. 595 vd. Yargıtay uygulamasında bu nitelikli hâlin oluşması, yayının yalnızca sürece dâhil olmasıyla değil; basın-yayın aracının hileli hareketin icrasında ve mağdurun aldatılmasında objektif bir kolaylık sağlamış olmasına bağlıdır. Bu yönde, ilanın fail ile kesin biçimde ilişkilendirilemediği bir olayda nitelikli hâlin uygulanamayacağına ilişkin bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2019/11452, K. 2021/1837, T. 28.04.2021.

[50] Atalan, s. 41.

[51] Çetin Yılmaz, s. 73. Basın-yayın kolaylığı (g) ile bilişim sisteminin araç olarak kullanılması (f) ayrımına ilişkin somut ölçüt için bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/17211, K. 2024/11892; anılan kararda internet ilan sitesi üzerinden gerçekleştirilen eylemin TCK m. 158/1-g değil, m. 158/1-f kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay da bu nitelikli hâle ilişkin ölçütünü, internet ilan siteleri üzerinden gerçekleştirilen eylemleri basın-yayın kolaylığı (g bendi) yerine bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması (f bendi) kapsamında değerlendirdiği kararlarında somutlaştırmıştır. Bu içtihadî ölçüt uyarınca, dolandırıcılık suçunun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanılarak işlenmesi (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının g bendinde) durumunda, gerçeğe aykırı beyanların kitle iletişim vasıtaları üzerinden dolaşıma sokulması hileli eyleme haksız bir kurumsal ciddiyet atfetmekte ve muhatabın iddialar üzerindeki denetim (kontrol) imkânını manipülatif bir biçimde zayıflatmaktadır. Bu asimetrik enformasyon durumu, mağdurun iradesinin sakatlanma ve hileye düşme ihtimalini objektif olarak artırmaktadır. Dolayısıyla, ilgili bentte düzenlenen nitelikli halin vücut bulabilmesi için iki temel koşulun eşzamanlı gerçekleşmesi dogmatik bir zorunluluktur: Birincisi, aldatıcı ve gerçeğe aykırı beyanların geniş kitlelere ulaşmak (potansiyel mağdur bulmak) saikiyle kitle iletişim araçları üzerinden üçüncü şahısların erişimine sunulması; ikincisi ise, muhatabın salt bu basın ve yayın vasıtalarının tesis ettiği sözde güvenilirlik ve kolaylaştırıcı etkinin illiyet bağı (nedensellik) altında hataya düşürülmüş olmasıdır[52].

h) Tacir veya Şirket Yöneticisi Olan ya da Şirket Adına Hareket Eden Kişilerin Ticari Faaliyetleri Sırasında ve Kooperatif Yöneticilerinin Kooperatifin Faaliyeti Kapsamında İşlenmesi Suretiyle Dolandırıcılık

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının (h) bendinde ihdas edilen nitelikli hal uyarınca; dolandırıcılık suçunun tacir, şirket yöneticisi veya tüzel kişi adına hareket etmeye yetkili kılınan şahıslar tarafından ticari faaliyetlerin icrası sürecinde yahut kooperatif yöneticileri tarafından kooperatifin iştigal alanı kapsamında işlenmesi durumunda, fail hakkında üç yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne

---

[52] İsa Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2019, s. 236. Yargıtay'ın bu nitelikli hâle ilişkin ölçütünü internet ilan siteleri bakımından uyguladığı bir karar için bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/13431, K. 2021/6697.

kadar adli para cezasına hükmolunacağı öngörülmüştür[53]. İnceleme konusu Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının (h) bendinde düzenlenen nitelikli halin faili, kanuni tipiklik gereği özel bir sıfatı haiz olmalıdır; dolayısıyla bu suç, faili bakımından bir "özgü suç" (*delictum proprium*) niteliği taşımaktadır. Anılan bent uyarınca eylemi gerçekleştiren failin; tacir, şirket yöneticisi, tüzel kişi adına hareket etmeye hukuken yetkili kılınan bir gerçek kişi yahut kooperatif yöneticisi sıfatını taşıması gerekmektedir. Tipikliğin objektif olarak gerçekleşmesi bakımından, hileli eylemlerin mutlak surette bu ticari faaliyetlerin icrası veya kooperatifin özgülenmiş iştigal alanı (amacı) kapsamında gerçekleştirilmiş olması doktriner bir zorunluluktur. Bununla birlikte, yargı içtihatlarında da isabetle vurgulandığı üzere, ağırlaştırıcı nedenin tatbiki için ilgili şirket veya kooperatifin ticari hayatta fiilen aktif ve muteber bir konumda bulunması şart değildir; ticaret siciline tescil edilerek şeklen (hukuken) kurulmuş bir tüzel kişiliğin varlığı yeterli olup, bu yapının salt dolandırıcılık maksadıyla tesis edilmiş bir "paravan şirket" (*shell company*) niteliği taşıması, eylemin bu bent kapsamında vasıflandırılmasına engel teşkil etmeyecektir.

Bu hususu uygulamada sıklıkla karşılaşılan tipik bir örnek üzerinden somutlaştırmak gerekirse; bir inşaat şirketini temsile yetkili failin, gerçekte yapımına hiç başlanmayacak olan fiktif bir toplu konut projesini gerçeğe aykırı biçimde pazarlaması, "erken ödeme indirimi" adı altındaki hileli vaatlerle mağdurlardan haksız menfaat temin etmesi ve taahhütlerini yerine getirmeksizin ortadan kaybolması eylemi, doğrudan Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının h bendi kapsamında nitelikli dolandırıcılık suçuna vücut verecektir[54]. Buna mukabil, şirket yöneticisi konumundaki failin başlangıç aşamasında söz konusu inşaat projesini tamamlama iradesine fiilen sahip olması ve bu maksatla fon toplaması; ancak sonradan ortaya çıkan öngörülemez ticari riskler yahut ekonomik olumsuzluklar neticesinde edimini ifa edememesi durumunda eylemin hukuki vasfı bütünüyle değişmektedir.

---

53 Meral Ekici/Burak Taş, "İhmali Hareketlerle İşlenen Dolandırıcılık Suçunun Cezalandırılması Sorunu", *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (Prof. Dr. Mustafa Avcı'ya Armağan) 6/2 (2024), s. 1336.

54 Korkmaz, s. 1419.

Bu ihtimalde, failde dolandırıcılık suçunun temel unsuru olan kast —ki dolandırıcılıkta bu kastın, fiilin (hileli hareketin) icra edildiği anda mevcut olması aranır— bulunmadığından, meydana gelen zarar ceza hukukunun himaye alanından çıkarak doğrudan borçlar hukuku prensiplerine tabi bir "hukuki ihtilaf" (sözleşmeye aykırılık) mahiyetinde değerlendirilecektir[55].

Şeklî anlamda da olsa ticaret siciline tescil edilmiş bir tüzel kişiliğin mevcudiyetinin aranmasındaki temel dogmatik gaye şudur: Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının h bendinde ihdas edilen bu nitelikli hal, faili bakımından tipik bir "özgü suç" (delictum proprium) karakteri taşımaktadır[56]. Bu itibarla; failin gerçekte tacir, şirket yetkilisi yahut kooperatif yöneticisi sıfatını hukuken haiz olmaması, ancak mağduru hataya düşürmek maksadıyla (hileli bir davranış olarak) kendisini bu unvanlara sahipmiş gibi tanıtması durumunda, söz konusu eylem (h) bendindeki ağırlaştırıcı nedeni oluşturmayacaktır. Failin salt unvan gaspı veya asılsız beyan niteliğindeki bu eylemleri, fiili bu bendin tatbik alanından çıkaracak ve somut olayın özelliklerine göre kural olarak basit dolandırıcılık (Türk Ceza Kanunu'nun 157. maddesi) hükümleri çerçevesinde vasıflandırılmasını gerektirecektir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde ihdas edilen nitelikli hal ile; serbest meslek icra eden kişilerin, mesleki unvanlarının toplum nezdinde tesis ettiği itimat duygusunu istismar etmek suretiyle dolandırıcılık suçunu işlemeleri daha ağır bir yaptırıma tabi tutulmuştur. Ceza hukuku doktrininde

---

55 Ahmet Mithat Çelik, *Dolandırıcılık Suçu*, Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2022, s. 64-65. Burada belirtmek gerekir ki suç teorisinde müstakil bir "başlangıç kastı" kategorisi bulunmamaktadır; kastedilen, suçun manevi unsuru olan kastın, hileli hareketin icra edildiği anda mevcut olması zorunluluğudur. Nitekim sözleşmeden doğan bir edimin sonradan yerine getirilememesi yahut borcun ödenmemesi, fiilin işlendiği anda aldatma kastı bulunmadıkça tek başına dolandırıcılık suçunu oluşturmaz; bu durumda eylem kural olarak hukuki ihtilaf (sözleşmeye aykırılık) niteliğindedir.

56 Atalan, s. 42.

'serbest meslek mensubu' kavramının sınırları çizilirken sıklıkla 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 65. ve 66. maddelerindeki tanımlamalara atıf yapılmaktadır. Bu bağlamda; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye dayanarak kendi nam ve hesabına faaliyet gösteren avukatlar, diş hekimleri, serbest muhasebeci mali müşavirler, özel muayenehane işleten hekimler veya gayrimenkul danışmanları gibi bağımsız meslek erbapları bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu icrai bağımsızlık mutlak bir serbesti anlamına gelmemektedir. Nitekim bu meslek mensupları, mesleğe kabul ve faaliyet aşamalarında kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına (odalara/birliklere) kayıt olmak ve onların disiplin denetimine tabi olmak zorundadırlar. Dolayısıyla, bu cezayı ağırlaştıran sebebin temel felsefesi (ratio legis); katı bir mesleki disiplin ve denetim mekanizmasının toplumda yarattığı kurumsal güven karinesinin fail tarafından hileli eylemlere alet edilerek mağdurun iradesinin sakatlanmasıdır.

İnceleme konusu nitelikli halin ihdas edilmesindeki temel felsefe (ratio legis); serbest meslek icrasının toplum nezdinde tesis ettiği kurumsal güvenin istismar edilerek dolandırıcılık suçunun işlenmesinin önlenmesidir[57]. Ancak söz konusu ağırlaştırıcı nedenin tatbiki için, failin salt serbest meslek mensubu sıfatını haiz olması yahut hileli eylemlerini mesleki faaliyeti esnasında gerçekleştirmesi tek başına yeterli kabul edilmemektedir. Tipikliğin oluşabilmesi bakımından, failin bizzat bu mesleğin sağladığı itimat duygusunu kötüye kullanarak mağdura yönelik aldatıcı davranışlarda bulunması ve hile ile haksız menfaat arasında bir illiyet bağı kurması dogmatik bir zorunluluktur. Uygulamadan somut bir örnek vermek gerekirse; serbest muhasebeci sıfatını haiz failin, mükellefe ait vergi tahakkuk fişleri üzerinde tahrifat yapmak suretiyle mağduru hataya düşürerek aradaki farkı uhdesine (kendi malvarlığına) geçirmesi, doğrudan Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının i bendi kapsamındaki suça vücut verecektir. Öte yandan, bu suç tipi ile meslek ve sanatın sağladığı güveni kötüye kullanma (Türk Ceza Kanunu'nun 155. maddesinin 2. fıkrası) suçu

---

57 Güneş Okuyucu Ergün, "Dolandırıcılık Suçunun Susmak Suretiyle İşlenmesi Sorunsalı", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12/1 (2021), s. 304-312.

arasındaki dogmatik sınırın özenle çizilmesi gerekmektedir. İki suç arasındaki temel ayrım noktası, hile iradesinin zamanlamasına ve zilyetliğin devrine ilişkindir: Güveni kötüye kullanma suçunda fail, önceden kurulan hukuken geçerli bir ilişki neticesinde zilyetliği kendisine devredilmiş (tevdi edilmiş) bulunan başkasına ait bir malvarlığı değeri üzerinde tasarrufta bulunurken; inceleme konusu nitelikli dolandırıcılık suçunda hileli davranışlar zilyetliğin devrinden önce icra edilmekte ve mağdurun iradesi daha en başından sakatlanmaktadır[58].

i) Serbest Meslek Sahibi Kişiler Tarafından Mesleklerinden Dolayı Kendilerine Duyulan Güvenin Kötüye Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık

Güveni kötüye kullanma suçu (Türk Ceza Kanunu'nun 155. maddesi), her ne kadar Türk Ceza Kanunu sistematiğinde "Malvarlığına Karşı Suçlar" bölümünde tasnif edilmiş olsa da; fiilin suç teşkil edebilmesi salt malvarlığı değerlerinde somut bir zararın (eksilmenin) tahakkuk etmesi koşuluna bağlanmamıştır[59]. Nitekim somut olayda mağdurun malvarlığında niceliksel bir azalma meydana gelmese dahi, bu suçun tipikliği pekâlâ gerçekleşebilecektir. Bu hukuki realite, anılan suç tipinin ihdasındaki temel dogmatik felsefeden ve korunan hukuki değerin çok boyutlu yapısından neşet etmektedir. Zira mülkiyet ilişkilerinin zeminini teşkil eden toplumsal itimat (güven) duygusunun ve hukuki işlem güvenliğinin tahrip edildiği bir iklimde; kamu barışının tesisi zorlaşacak, kaos ve belirsizlik ortamı diğer suç tipleri için elverişli bir zemin yaratacaktır. Dolayısıyla güveni kötüye kullanma suçu; yalnızca bireysel mülkiyet hakkını korumakla kalmayan, esasen ticari ve sosyal hayattaki karşılıklı güven ilişkilerini himaye ederek toplumsal düzenin muhafazası noktasında kilit bir fonksiyona sahip olan özgül bir suç tipidir.

---

58 Aydın, s. 686-687.

59 Fatih Şahin, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK 155/1-2)", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 155 (2021), s. 148.

Dolandırıcılık suçu, faili bakımından kural olarak özellik arz etmeyen ve herkes tarafından işlenebilen genel bir suç tipidir[60]. Kanuni tanımda haksız menfaatin "kendisine veya başkasına" temin edilebileceği açıkça düzenlendiğinden; hileli icra hareketlerini gerçekleştirerek mağduru hataya düşüren fail ile haksız çıkarı uhdesine (kendi malvarlığına) geçiren kişinin aynı gerçek veya tüzel kişi olması dogmatik bir zorunluluk teşkil etmemektedir. Bununla birlikte yasa koyucu, failin haiz olduğu birtakım özel sıfatları suçun haksızlık muhtevasını artıran nitelikli haller olarak ihdas etmiştir. Bu bağlamda; tacir, şirket veya kooperatif yöneticileri ile tüzel kişi adına hareket etmeye yetkili kılınanların bizzat ticari faaliyetleri veya kooperatifin iştigal alanı kapsamında (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 2. fıkrası h bendi) yahut serbest meslek mensuplarının mesleki unvanlarının tesis ettiği güveni istismar etmeleri suretiyle (Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin 1. fıkrasının i bendi) eylemi gerçekleştirmeleri cezayı ağırlaştıran neden olarak kabul edilmiştir. Öte yandan, eylemin hukuken vasıflandırılmasında son derece kritik bir sınır bulunmaktadır: Kamu idaresinin güvenilirliği ve işleyişi bağlamında; bir kamu görevlisinin, görevinin kendisine sağladığı nüfuzu ve güveni kötüye kullanmak suretiyle muhatabını hileli yollarla hataya düşürüp haksız menfaat temin etmesi halinde, eylem dolandırıcılık suçuna değil, tipiklik unsurları itibarıyla doğrudan "ikna suretiyle irtikâp" (Türk Ceza Kanunu'nun 250 maddesinin 2. fıkrası) suçuna vücut verecektir[61].

j) Banka veya Diğer Kredi Kurumlarınca Tahsis Edilmemesi Gereken Bir Kredinin Açılmasını Sağlamak Maksadıyla İşlenmesi Suretiyle Dolandırıcılık

Ekonomi ve finans hukuku bağlamında bankalar; sermaye, para ve kredi piyasalarına ilişkin iktisadi işlemleri gerçekleştiren ve gerek gerçek gerekse tüzel kişilerin bu alandaki finansal ihtiyaçlarını karşılayan kurumsal yapılardır. Kredi kurumları ise, ilgili mevzuat

---

60 Ozan Selek, "Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuru Bakımından Özellik Arz Eden Durumların Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 31/2 (2025), s. 1994.

61 Eker Kazancı/Zeyrek, s. 522.

tahtında yetkilendirilmek suretiyle, faizli yahut faizsiz olarak borç kullandırma salahiyetini haiz kamu veya özel hukuk tüzel kişileridir. Ceza hukuku dogmatiği çerçevesinde, dolandırıcılık suçunda banka veya kredi kurumlarının araç kılınmasından (TCK m. 158/1-f) söz edilebilmesi için; failin, anılan kurumların olağan ticari faaliyetlerini hileli eylemlerinin icrasında işlevsel bir vasıta olarak kullanması ve bu yolla üçüncü şahısların malvarlığı aleyhine haksız menfaat temin etmesi zorunludur. Eylemin bu bent kapsamında vasıflandırılabilmesi; bizzat banka veya kredi kurumlarının yürüttükleri olağan faaliyetlerin yahut kurumsal işleyişleri gereği ihdas ettikleri maddi ve hukuki varlıkların, aldatma fiilinde doğrudan bir enstrüman (araç) olarak istismar edilmesine bağlanmıştır[62].

Yukarıdaki açıklamalar bağlamında; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde "kamu kurum ve kuruluşlarının araç olarak kullanılması", (e) bendinde "kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak", (f) bendinde "bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle" ve (j) bendinde "banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla" dolandırıcılık suçunun işlenmesi nitelikli hal olarak düzenleme altına alınmıştır[63]. Yani bu şekilde dolandırıcılık yapılması, nitelikli dolandırıcılık bağlamında verilen cezayı arttırmaktadır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca banka kavramı; mevduat bankaları, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını ifade etmekte olup; kredi müessesesi ise anılan Kanun'un 48. maddesinde yasal tanımına kavuşturulmuştur. Bu normatif çerçeve bağlamında; tahsis edilen meblağın hukuken kredi vasfı taşımadığı, örneğin hibe, karşılıksız burs yahut nakdî yardım gibi edimlerin temini maksadıyla bankanın hataya düşürüldüğü ihtimallerde söz konusu

---

62 Fahriye Aybar, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2024, s. 61.

63 Kazım Furkan Ağkuş, "Gerçeğe Aykırı Beyan, Sözleşme ve Eki Belgelerinde Sahtecilik Suçu", *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/2 (2024), s. 98.

nitelikli hal uygulama alanı bulmayacaktır. Keza, başlangıçta usulüne uygun biçimde tahsis edilmiş bir kredinin geri ödeme sürecinde yaşanan acz (ödeme güçlüğü) sebebiyle bankaya sonradan sahte belge ibraz edilmesi fiili de bu cezayı ağırlaştıran sebep kapsamında değerlendirilemez. Nitekim Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu dogmatik yaklaşım doğrultusundadır[64]. İnceleme konusu nitelikli halin tatbik edilebilmesi için, kanun lafzında açıkça "banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak ya da sigorta bedelini almak maksadıyla" hareket edilmesi koşulu arandığından; failin mutlak surette bu amaca matuf bir özel kastla (*dolus specialis*) hareket etmesi dogmatik bir zorunluluktur.

Önceki bölümlerde detaylandırıldığı gibi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 158 kapsamında dolandırıcılık eylemini nitelikli hale getiren durumlar maddeler halinde sıralanmış olup, bu ihlaller için genel kural olarak üç ila on yıl arası hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası yaptırımı benimsenmiştir. Bununla birlikte, ilgili yasa normundaki özel ağırlaştırıcı hükümler uyarınca; fiilin kamu idaresi aleyhine işlenmesi, teknolojik altyapıların yahut finansal kuruluşların araç yapılması, haksız kredi temini veya sigorta ödemesinin alınması maksadıyla gerçekleştirilmesi hallerinde ceza rejimi farklılaşmaktadır. Keza, failin kendisini doğrudan kamu personeli veya banka/sigorta kuruluşu çalışanı biçiminde tanıtarak mağduru yanıltması durumunda da bu artırım kuralı devreye girer. Kanun koyucu, sayılan bu özel hallerin varlığında hükmedilecek hapis cezasının alt sınırını doğrudan dört yıl olarak belirlemiş; adli para cezasının ise failin sağladığı haksız kazancın iki katından daha az olamayacağını yasal güvence altına almıştır[65]. İlgili yasa hükmünün üçüncü fıkrası uyarınca; dolandırıcılık eyleminin ister temel isterse cezayı artıran özel biçimlerinin en az üç failin ortak katılımıyla veya bir suç yapılanmasının amaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi, cezayı ağırlaştıran ayrı bir neden olarak hüküm altına alınmıştır.

---

64 Aydın, s. 687.

65 Eryiğit, s. 58-59.

k) Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla İşlenmesi Suretiyle Dolandırıcılık

Dolandırıcılık suçu bağlamında sigorta suiistimalleri; haksız menfaat temin etmek amacıyla hareket eden faillerin, poliçe düzenlenmeden önce veya poliçenin akdedilmesinden sonra sigorta şirketlerini bilinçli bir biçimde aldatması olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu aldatma eylemi; sigortacının gerçek durumu bilmesi halinde taraf olmayacağı bir sigorta poliçesini, gerçeğe aykırı bilgi vermek veya sözleşmenin esasına ilişkin bir hususu gizlemek suretiyle düzenletmek biçiminde gerçekleştirilebilir. Bunun yanı sıra, poliçenin düzenlenmesinin ardından poliçe kapsamında icra edilen her türlü hileli davranış da aldatma unsuru dahilinde değerlendirilmektedir[66].

Söz konusu nitelikli hal bağlamında icra hareketleri, sigorta bedelinin tahsili amacıyla sigorta şirketine müracaat edildiği anda başlamaktadır. Sigorta şirketine başvuru anına kadar gerçekleştirilen eylemler ise hazırlık hareketi boyutunda kalmaktadır. Nitekim Yargıtay bir içtihadında; failin sigortacıya ibraz edilecek belgeleri eksiksiz biçimde hazırlamasına karşın, bedelin tahsili için müracaat işlemini gerçekleştirmemesi durumunda eylemin hazırlık aşamasında kaldığına ve dolayısıyla teşebbüs hükümlerinin uygulanamayacağına hükmetmiştir. Tipikliği meydana getiren fiili icra eden kişi ile sigorta bedelinden yararlanan kişinin farklı özneler olması mümkündür. Suçun failinin, mağduru hataya düşürecek nitelikteki hileli davranışları bizzat gerçekleştiren kişi olması zorunlu ise de failin aynı zamanda sigorta sözleşmesinin tarafı olması dogmatik bir şart değildir. Dolandırıcılık suçunun üçüncü bir şahsın yararına işlenmesi durumunda da bahsi geçen nitelikli hal uygulama alanı bulacaktır[67]. İştirak hükümleri açısından değerlendirme yapıldığında da hilenin hazırlanmasında yer alan kişilerin iştirak hükümlerine göre sorumlu tutulabileceği söylenebilir

Yukarıdaki açıklamalar bağlamında; sigorta konusu üzerinde hileli davranışlar sergileyerek sigorta şirketinden bedel tahsili yoluyla

---

66 Uğur Arslan, "Sigorta Dolandırıcılığı Suçu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 130 (2017), s. 92.

67 Develi, s. 67.

haksız menfaat temin edilmesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında dolandırıcılık suçunun nitelikli bir halini oluşturmaktadır. Söz konusu suç, sigorta şirketinin zararına olacak biçimde, sigorta bedelinin fail yahut üçüncü bir kişi lehine haksız menfaate dönüştüğü anda tamamlanmaktadır. Zira sigorta dolandırıcılığı, kanuni tipikliğinde maddi bir neticenin gerçekleşmesi şart koşulan tipik bir zarar suçudur. Ayrıca, bu eylemin üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi yahut bir örgütün faaliyeti çerçevesinde icra edilmesi, kanun koyucu tarafından cezayı ağırlaştıran bağımsız bir neden olarak öngörülmüştür[68]. Bu suç için cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi bir sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmiştir.

l) Yeni Nesil Bir Ekonomik Suç Görünümü Olarak Piramit (Kartopu) Sistemleri

Dolandırıcılığın yukarıda incelenen kanuni nitelikli hâllerinin yanı sıra, uygulamada giderek yaygınlaşan ve mevcut tipiklik kalıplarına güçlükle sığdırılabilen kendine özgü bir ekonomik suç görünümü de piramit (kartopu) sistemleridir. Piramit (kartopu) satış sistemi; katılımcıların belirli bir para veya malvarlığı ortaya koyması karşılığında, sisteme aynı şartlarla yeni katılımcılar bulmaları koşuluna bağlanan ve vaad edilen kazancın gerçek bir mal yahut hizmet üretiminden değil, sisteme sonradan dâhil olanların ödemelerinden finanse edildiği, gerçekleşmesi matematiksel olarak imkânsız yüksek kazanç beklentisine dayalı bir yapıdır; yeni katılım durduğunda sistem kaçınılmaz olarak çöker ve sona katılanların uğradığı kayıp, önce katılanların elde ettiği kazancı finanse eder[69]. Türk hukukunda bu sistem

---

[68] Korhan Yeğrim, "Dolandırıcılık Suçunun Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla İşlenmesi", *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (2024), s. 29.

[69] Piramit satış sistemi mevzuatımızda ilk kez 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 80. maddesinde tanımlanmış ve aynı maddenin ikinci fıkrasıyla kurulması, yayılması ve tavsiye edilmesi yasaklanmıştır. Sistemin unsurları, hukuki niteliği ve özel hukuk bakımından geçersizliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Doğar, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 80'e Göre Piramit Satışların Özel Hukuk Kapsamında Geçersizliği", *Medeni Hukuk Dergisi* 1/2

hâlihazırda yalnızca 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 80. maddesinde yasaklanmış olup, yaptırımı esas itibarıyla özel hukuk bakımından kesin hükümsüzlük ve idarî tedbirlerle sınırlıdır; fiile özgü müstakil bir ceza normunun bulunmaması, eylemlerin genel dolandırıcılık hükümlerine sığdırılmasını zorunlu kılmakta, bu da "belirlilik" ve "kıyas yasağı" ilkeleri bakımından sorun doğurmaktadır. Nitekim Avusturya Ceza Kanunu, zincirleme ve piramidal oyunları (*§ 168a öStGB – Ketten- oder Pyramidenspiele*) müstakil bir suç tipi olarak düzenlemek suretiyle bu boşluğu doldurmuştur[70]. Bu doğrultuda yapılacak bir yapısal reform, ceza hukukunun "belirlilik" ve "kıyas yasağı" ilkeleriyle tam bir uyum sağlayacak ve ekonomik suçlarla mücadelenin etkinliğini dogmatik bir zeminde maksimize edecektir.

Bu çerçevede, Avusturya Ceza Kanunu'nun § 168a hükmü (öStGB) model alınarak ve hâlihazırda 6502 sayılı Kanun'un 80. maddesindeki idarî yasakla sınırlı kalan korumanın ceza hukuku alanına taşınması suretiyle, Türk Ceza Kanunu'na aşağıdaki içerikte müstakil bir suç tipinin eklenmesi önerilebilir[71]:

(2024), s. 179 vd. Fiilin dolandırıcılık suçu bakımından bir işleniş biçimi olarak değerlendirilmesi için ayrıca bkz. Develi.

70 Avusturya Ceza Kanunu'nun (öStGB) 1 Mart 1997 tarihinden bu yana yürürlükte olan 168a maddesi, zincirleme veya piramidal oyunların (Ketten- oder Pyramidenspiele) kurulmasını, organize edilmesini ve ticari biçimde yayılmasını müstakil bir suç olarak cezalandırmaktadır. Türk hukukunda buna benzer bağımsız bir suç tipinin gerekliliği yönünde bkz. Hakan Hakeri, "Zincirleme Piramitsel Oyunlar Düzenleme Suçu", *Yargıtay Dergisi* 27/1-2 (2001), s. 137 vd. Karşılaştırmalı hukukta piramit ve Ponzi şemalarına ilişkin düzenleme yaklaşımlarındaki farklılıklar için ayrıca bkz. Tibor Tajti, "Pyramid and Ponzi Schemes and the Repercussions of the Differing Regulatory Approaches", *Hungarian Journal of Legal Studies* 62 (2021), s. 24-74.
Öneri, Avusturya Ceza Kanunu'nun § 168a hükmünün (öStGB) yapısı esas alınarak oluşturulmuştur: temel suç, sistemin kurulması, organize edilmesi ve ticari biçimde yayılması; ağırlaştırıcı sebep, çok sayıda kişinin ağır zarara uğratılması; istisna ise sırf yardım amacıyla ya da önemsiz değerdeki katkı paylarıyla kurulan sistemlerdir. Türk hukukunda benzer bir suç tipinin ihdası yönündeki öneri için bkz. Hakeri, s. 137 vd. Önerilen temel ceza (bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası), suçun

"Zincirleme veya piramidal sistem kurma – (1) Bir katkı payı karşılığında katılımcılara malvarlığı menfaati sağlanmasını, bu menfaatin elde edilmesi tamamen veya kısmen aynı ya da benzer bir sisteme aynı koşullarla yeni katılımcıların kazandırılması şartına bağlı olan bir sistemi (zincirleme veya piramidal sistem) kuran, yöneten veya ticari biçimde yayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Fiille çok sayıda kişinin mağdur edilmesi hâlinde verilecek ceza yarısından bir katına kadar artırılır. (3) Sistemin yalnızca yardım amacıyla kurulması veya katkı paylarının değerinin önemsiz olması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz."

SONUÇ

Güncel toplumsal dinamikler ve makro ölçekli adli veriler, bireylerin en sık maruz kaldığı suç olgularının başında gelen dolandırıcılık eylemlerinin ivmeli bir artış eğiliminde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Niceliksel verilerdeki bu kayda değer artış, devletin bireylerin hak ve irade özgürlüklerini himaye etme yönündeki pozitif yükümlülüğünü etkin bir biçimde yerine getirmesini hukuki bir zorunluluk haline getirmektedir. Kökenleri Roma Hukuku'na kadar uzanan ve özünde nesnel iyi niyet ile dürüstlük kurallarına aykırı davranışlarla iradenin sakatlanmasını cezalandıran bu suç tipi, modern ceza hukukunda salt malvarlığını değil, aynı zamanda bireylerin irade özgürlüğünü ve karar alma süreçlerini de güvence altına almaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesinde ihdas edilen nitelikli haller incelendiğinde; yasa koyucunun eylemin haksızlık muhtevasını artıran nitel unsurları özenle kategorize ettiği görülmektedir. Toplumsal kontrol mekanizması olan dini inançların ve manevi değerlerin bir aldatma aracı olarak kullanılması yahut doğal afetler gibi olağanüstü tehlikeli ve zor şartların mağdur üzerinde

---

soyut tehlike niteliği gözetilerek TCK m. 157'deki basit dolandırıcılık yaptırımının bir miktar altında; çok sayıda kişinin mağdur edilmesi hâlindeki artırım ise TCK m. 158'deki nitelikli dolandırıcılığın ağırlığına yaklaşacak biçimde belirlenmiştir. Karşılaştırma için, § 168a öStGB'de temel cezanın altı aya kadar hapis veya adli para cezası, ağırlaştırılmış hâlin ise üç yıla kadar hapis olarak öngörüldüğü belirtilmelidir.

yarattığı savunmasızlık halinden kasten istifade edilmesi, suçun ağırlaştırıcı nedenleri olarak isabetle düzenlenmiştir. Ancak bu noktada, uygulayıcılar bakımından eylemin hukuki tavsifinde (vasıflandırılmasında) dogmatik sınırların çok net çizilmesi hayati bir önem taşımaktadır. Zira çalışmamızda da vurgulandığı üzere, mağdurun algılama yeteneğindeki arızi veya kalıcı "zayıflık" dolandırıcılık suçunun nitelikli halini (TCK m. 158/1-c) oluştururken; yaş küçüklüğü veya ağır akıl hastalığı gibi nedenlerle idrak yeteneğinden "bütünüyle yoksun" olan (iradesi hiç bulunmayan) bir mağdura karşı işlenen fiillerde, ortada yönlendirilebilecek geçerli bir irade olmadığından, eylem dolandırıcılık değil doğrudan doğruya hırsızlık suçuna vücut verecektir.

Kurumsal güvenin istismarına yönelik fiiller bağlamında ise, kamu idaresine ait maddi vasıtaların (resmi evrak, kimlik vb.) yalnızca işlevsel bir araç olarak kullanılması ile, bizzat idarenin malvarlığının doğrudan zarara uğratılması halleri arasındaki yapısal ayrım, tipikliğin tespiti açısından büyük önem arz etmektedir. Nitekim kurumların araç kılınması (d bendi) durumunda idarenin zarara uğraması şartı aranmazken, kurumun zararına hareket edilmesi (e bendi) için malvarlığında somut bir eksilmenin meydana gelmesi aranır.

Tüm bu tespitler ve ceza siyaseti (kriminal politika) mülahazaları çerçevesinde değerlendirildiğinde, yürürlükteki düzenlemenin — bilhassa hile unsurunun yargısal yorumu ile tipikliğin katı sınırları bakımından— karmaşıklaşan modern ekonomik suiistimal biçimleri karşısında belirli koruma boşlukları barındırdığı sonucuna varılmaktadır. Çalışmamızda somutlaştırılan başlıca yetersizlikler şu üç noktada toplanmaktadır: ilk olarak, yargı uygulamasının yer yer "ağır ve mahir hile" aradığı hâllerde, sıradan yalan ve telkinlerle dahi kolayca aldatılabilen kişilere yönelik eylemler tipiklik eşiğinin altında kalarak cezasız bırakılabilmektedir; ikinci olarak, dolandırıcılığın ihmali hareketle işlenip işlenemeyeceği hususunda açık bir yasal norm bulunmamaktadır; üçüncü olarak ise, piramit (kartopu) sistemleri gibi nev'i şahsına münhasır ekonomik suç biçimleri, kendilerine özgü bir suç tipi öngörülmediğinden, dolandırıcılığın dar tipiklik kalıplarına zorlanmaktadır. Burada "dezavantajlı mağdur" kavramıyla kastedilen;

ileri yaşı, düşük eğitim yahut finansal okuryazarlık düzeyi, içinde bulunduğu afet veya ekonomik kriz koşulları ya da istismara açık dinî/manevi saikleri nedeniyle aldatılmaya karşı direnci görece zayıf olan kişilerdir. Bu kişiler bakımından failin amacına ulaşması çoğu kez nitelikli ve ustaca kurgulanmış bir hileyi gerektirmediğinden, hileyi "ağır/mahir" olma şartına bağlayan dar yorum, tam da en çok korunmaya muhtaç olan bu grubu hedef alan eylemleri cezasızlık alanına itmektedir. İşte bu nedenle, tipikliğin gerçekleşmesi bakımından "basit hilenin" de yeterli sayılması, soyut bir tercih değil; doğrudan bu koruma açığını kapatmaya yönelik zorunlu bir doktriner gerekliliktir.

İdeal hukuk bağlamında yasa koyucu tarafından atılması gereken en ivedi adımlar; dolandırıcılık suçunun ihmali hareketle de işlenebileceği hususunun açık bir yasal norm ile düzenlenmesi ve bilhassa piramit sistem (kartopu) sözleşmeleri gibi kendine has doğası bulunan eylemlere özgü "müstakil (bağımsız) suç tiplerinin" ihdas edilmesidir. Esasen bu sistemlerin çok sayıda kişiyi eşzamanlı olarak mağdur eden kitlesel yapısı, eylemi bireysel bir malvarlığı ihlalinin ötesine taşıyarak toplumsal ekonomik düzen ile kamu güvenliğini tehdit eden bir boyut kazandırmakta; bu itibarla, müstakil bir ceza normuyla birlikte kolluk birimlerinin önleyici ve adli kapasitesinin güçlendirilmesi de etkili mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak belirmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Peer-Review: Externes Peer-Review-Verfahren.

Interessenkonflikt: Der/die Autorinnen unterliegt/unterliegen keinem Interessenkonflikt.

Finanzielle Unterstützung: Der/die Autorinnen erklärt/en, dass diese Studie keine finanzielle Unterstützung erhalten hat.

ZUSAMMENFASSUNG

Im Laufe der Menschheitsgeschichte waren Eigentums- und Vermögenswerte stets einer der Grundpfeiler der sozialen Ordnung und des Rechtsschutzes. Im historischen Verlauf wurden Vermögensdelikte meist durch Handlungen begangen, die Elemente wie Gewalt, Drohung und Heimlichkeit enthielten, etwa Diebstahl oder Plünderung. In der Moderne jedoch haben die zunehmende Komplexität der wirtschaftlichen Beziehungen und die rasanten Entwicklungen in der Kommunikationstechnologie die Struktur der Kriminalität grundlegend verändert und ein neues Ökosystem der Kriminalität geschaffen, in dem intellektuelle Manipulation an die Stelle roher Gewalt getreten ist. Das Delikt des Betrugs, das im Zentrum dieses Wandels steht, gilt heute als eine der häufigsten und schädlichsten Formen der Wirtschaftskriminalität. Aus strafrechtlich-dogmatischer Sicht ist Betrug die Erlangung eines ungerechtfertigten Vorteils durch den Täter, indem er eine Person durch betrügerisches Verhalten täuscht. Dieser Straftatbestand, der auf der Verletzung der objektiven Treu- und Glauben-Regeln des römischen Rechts beruht, weist einen ganz eigenen Charakter auf. Anstatt direkt in das Vermögen des Opfers einzugreifen, beeinträchtigt der Täter durch betrügerische Handlungen dessen Willensfreiheit und veranlasst ihn so, zu seinem eigenen Nachteil über sein Vermögen zu verfügen. Somit zielt dieses Delikt nicht nur auf das Vermögen ab, sondern auch auf die Willensfreiheit des Einzelnen, dessen Entscheidungsmechanismen und das gesellschaftliche Vertrauen.

Makroökonomische Strafverfolgungsdaten zeigen einen erheblichen Anstieg der Häufigkeit von Betrugsdelikten. Dieser Anstieg macht es erforderlich, dass der Staat seiner positiven Verpflichtung zum Schutz der Rechte und Freiheiten des Einzelnen wirksam nachkommt. In der Praxis kann eine enge Auslegung des Begriffs der Täuschung, der den materiellen Tatbestand des Delikts bildet, angesichts neuer Methoden, die in technologische Entwicklungen integriert sind, unzureichend sein. In der Studie wird als dogmatische Notwendigkeit vertreten, dass bereits einfache Täuschung als ausreichend für die Erfüllung des Tatbestands anzusehen ist, um zu verhindern, dass der Rechtsverlust von Opfern, die aufgrund ihrer Unerfahrenheit oder ihrer Situation benachteiligt sind, zur Straflosigkeit führt.

Das türkische Strafgesetzbuch Nr. 5237 regelt nicht nur die Grundform der Straftat, sondern zählt auch in begrenztem Umfang die qualifizierten

Tatbestände auf, die den Unrechtsgehalt der Handlung verstärken. Die Nutzung von Glaubenssystemen, die als gesellschaftlicher Kontrollmechanismus fungieren, als Mittel der Täuschung, indem die aufgrund der religiösen Zugehörigkeit der Personen niedrige Überzeugungsschwelle ausgenutzt wird, ist einer dieser qualifizierten Tatbestände. Für die Anwendung dieses Tatbestands ist es nicht erforderlich, dass der Glaube, auf den sich das Opfer stützt, mit theologischen Dogmen oder den Regeln der Vernunft vereinbar ist; selbst Handlungen wie das Anfertigen von Amuletten oder das Aufheben von Zaubersprüchen stellen qualifizierten Betrug dar. Ebenso stellt die Ausnutzung der Hilflosigkeit des Opfers, die durch gefährliche Situationen wie Naturkatastrophen entsteht, einen Umstand dar, der den Unrechtsgehalt der Straftat verstärkt. Auch in Fällen, in denen die Wahrnehmungsfähigkeit des Opfers aufgrund von Minderjährigkeit, Geisteskrankheit oder dem Einfluss von Substanzen geschwächt ist, wird dem Täter eine schwerere Strafe auferlegt. Allerdings ist es hierfür Voraussetzung, dass das Opfer zumindest über ein Mindestmaß an Wahrnehmungsfähigkeit verfügt. Da gegenüber einer Person, der jegliche Wahrnehmungsfähigkeit fehlt, keine betrügerische Handlung begangen werden kann, sind solche Handlungen mangels eines gültigen Willens nicht als Betrug, sondern unmittelbar als Diebstahlsdelikt zu werten.

Während bei der Instrumentalisierung öffentlicher Einrichtungen das eigentliche Ziel darin besteht, das Opfer unter Ausnutzung der öffentlichen Vertrauenswürdigkeit von materiellen Hilfsmitteln wie Gesundheitsausweisen oder Zugangsausweisen zu täuschen, wird im Falle einer direkt zum Nachteil der öffentlichen Einrichtung begangenen Straftat das Vertrauen in den Staatsapparat verletzt. Da juristische Personen nicht unmittelbar getäuscht werden können, richtet sich der Betrug bei diesen Handlungen gegen eine tatsächlich befugte Person, während die juristische Person der Geschädigte ist. Mit der Verlagerung des Betrugs in den virtuellen Raum im Zeitalter der Digitalisierung hat sich auch die Nutzung von Informationssystemen als Mittel verbreitet. Damit diese Handlungen als qualifizierter Betrug gelten, muss die betrügerische Handlung nicht auf eine technische Lücke des Systems, sondern direkt auf eine natürliche Person gerichtet sein, und es darf kein physischer Kontakt zwischen Täter und Opfer stattgefunden haben. Die Erzielung eines Gewinns durch Ausnutzung einer Lücke im System selbst führt hingegen zu Computerkriminalität oder qualifiziertem Diebstahl. Zudem

stellt die Ausnutzung des durch die Eigenschaft als Freiberufler, Kaufmann oder Unternehmensleiter begründeten institutionellen Vertrauens einen erschwerenden Umstand dar, wobei der Täter diese Eigenschaft rechtlich innehaben muss. Bei Versicherungsbetrug beginnen die Vollstreckungshandlungen in dem Moment, in dem der Täter sich an das Unternehmen wendet, um die Versicherungssumme einzuziehen; die bloße Vorbereitung der Unterlagen gilt nicht als Versuch.

Vor dem Hintergrund all dieser Aspekte zeigt sich, dass die bestehenden gesetzlichen Regelungen nicht ausreichen, um modernen Wirtschaftsdelikten in ihrer Gesamtheit gerecht zu werden. Es erscheint aus dogmatischer Sicht nicht zutreffend, betrügerische Organisationen mit spezifischem Charakter, wie Pyramidensysteme und Handlungen der ungerechtfertigten Bereicherung, in die engen Rahmenbedingungen des klassischen Betrugsdelikts zu pressen. Im Rahmen künftiger Rechtsreformen ist es unerlässlich, durch eine klare gesetzliche Norm zu regeln, dass der Straftatbestand des Betrugs auch durch Unterlassung begangen werden kann, und eigenständige Straftatbestände zu schaffen, die den wirtschaftlichen Verstößen der neuen Generation entsprechen. Eine solche strukturelle Reform würde in vollem Einklang mit den Grundsätzen der Bestimmtheit und des Analogieverbots im Strafrecht stehen und die Wirksamkeit der Bekämpfung von Wirtschaftskriminalität erhöhen.

KAYNAKÇA

AĞAR Serkan, "Kamu Kurumları (Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 65 (2006), 277-311.

AĞKUŞ Kazım Furkan, "Gerçeğe Aykırı Beyan, Sözleşme ve Eki Belgelerinde Sahtecilik Suçu", *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/2 (2024), 96-132. https://doi.org/10.59933/tauhfd.1610484.

AKBULUT Berrin, "Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 30/4 (2022), 2267-2301. https://doi.org/10.15337/suhfd.1208748.

ALKAN Özlem, "Dolandırıcılık Suçunun Kişinin Kendisini Polis, Hakim veya Savcı Olarak Tanıtması Suretiyle İşlenmesi", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28/48 (2023), 185-221.

ARSLAN Uğur, "Kamu Kurum ve Kuruluşları Zararına Dolandırıcılık Suçu (TCK m. 158/1-e)", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (2023), 109-137. https://doi.org/10.54699/andhd.1200325.

ARSLAN Uğur, "Sigorta Dolandırıcılığı Suçu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 130 (2017), 89-118.

ATALAN Mustafa, "Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 161 (2022), 23-83.

AYBAR Fahriye, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2024.

AYDIN Devrim, "Dolandırıcılık Suçu", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/2 (2021), 649-705. https://doi.org/10.32957/hacettepehdf.979085.

BAŞBÜYÜK İsa, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2019.

BIKMAZ Raif, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2023.

ÇELİK Ahmet Mithat, *Dolandırıcılık Suçu*, Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2022.

DEVELİ Ahmet Mertcan, *Dolandırıcılık Suçunun Bir İşleniş Şekli Olarak Piramitsel Dolandırıcılık Suçu*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.

DOĞAR Mehmet, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 80'e Göre Piramit Satışların Özel Hukuk Kapsamında Geçersizliği", *Medeni Hukuk Dergisi* 1/2 (2024), 179-213.

EKER KAZANCI Behiye / ZEYREK İlker, "TCK'da Dolandırıcılık Suçu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan) 21/Özel Sayı (2019), 517-583.

EKİCİ Meral / TAŞ Burak, "İhmali Hareketlerle İşlenen Dolandırıcılık Suçunun Cezalandırılması Sorunu", *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/2 (2024), 1334-1368. https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1534102.

ERDOĞU Osman, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019.

EREN Mahmut, *Türk Ceza Kanunu'nda Dolandırıcılık Suçu ve Nitelikli Halleri*, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2023.

ERYİĞİT Beyza Melek, *Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

GÖZLER Kemal / KAPLAN Gürsel, *İdare Hukuku Dersleri*, 16. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2015.

GÖZÜBÜYÜK Mert, "Yargıtay Kararları Işığında Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14/2 (2024), 1305-1347.

HAKERİ Hakan, "Zincirleme Piramitsel Oyunlar Düzenleme Suçu", *Yargıtay Dergisi* 27/1-2 (2001), 137-172.

IRMAK Öykü / YILDIZ Sıtkı, "2011-2019 Yılları Arası Türkiye'de Organize ve Nitelikli Dolandırıcılık Suçlarının Ekonomi ve Aile Kurumları Açısından Değerlendirilmesi", *International Academic Social Resources Journal* 6/23 (2021), 382-394. https://doi.org/10.31569/ASRJOURNAL.187.

İÇEL Kayıhan, *Kitle İletişim Hukuku*, 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021.

KOCA Mahmut / ÜZÜLMEZ İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

KORKMAZ Fulya, "Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 69/3 (2020), 1415-1436.

MAVİŞ Volkan, "Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1/Özel Sayı (2015), 597-626.

OKUYUCU ERGÜN Güneş, "Dolandırıcılık Suçunun Susmak Suretiyle İşlenmesi Sorunsalı", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12/1 (2021), 304-312.

ÖZCAN Nisa, *Dolandırıcılık Suçu*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

SELEK Ozan, "Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuru Bakımından Özellik Arz Eden Durumların Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 31/2 (2025), 1991-2025. https://doi.org/10.33433/maruhad.1775865.

ŞAHİN Fatih, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK 155/1-2)", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 155 (2021), 147-201.

ŞÖHRET Mesut, "Siyasal Terörizm ve Dinin Araçsallaştırılması", *Karadeniz Araştırmaları* 18/71 (2021), 515-534.

TAJTI Tibor, "Pyramid and Ponzi Schemes and the Repercussions of the Differing Regulatory Approaches", *Hungarian Journal of Legal Studies* 62 (2021), 24-74.

TEMİZ GÜL Yağmur, "Güncel Yargı Kararları Işığında Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçuna İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *İzmir Barosu Dergisi* 90/2 (2025), 387-431.

TUNAY Muhammet, "Dolandırıcılık Girişimleri ve Dolandırıcılıktan Korunma Yöntemleri", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)* 11/2 (2024), 168-187.

USLUADAM Asena Kamer, "Geçmişten Günümüze Serserilik (Suçu)", *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi* 12/2 (2024), 175-196. https://doi.org/10.26650/JPLC2023-1390800.

YEĞRİM Korhan, "Dolandırıcılık Suçunun Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla İşlenmesi", *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (2024), 29-70. https://doi.org/10.58733/imhfd.1451561.

YILMAZ Çetin, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

YILMAZ Zahit, "Dolandırıcılık Suçunun Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanılmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-g)", *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1 (2023), 595-632. https://doi.org/10.56701/shd.1302516.

YIRTIMCI Esra, *Dolandırıcılık Suçu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

Yargıtay Kararları

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2005/11-129, K. 2006/13, T. 07.02.2006.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2017/335, K. 2018/524, T. 13.11.2018.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2018/19-587, K. 2021/61, T. 02.03.2021.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/13431, K. 2021/6697.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/14341, K. 2023/2363.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/17211, K. 2024/11892.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E. 2021/29835, K. 2023/4061.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2011/11738, K. 2012/32041, T. 19.03.2012.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2013/6338, K. 2014/21921.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2014/50, K. 2014/6867.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2014/12176, K. 2014/14303.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2015/758, K. 2015/16277.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2017/9901, K. 2019/15168.

Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E. 2019/11452, K. 2021/1837, T. 28.04.2021.